

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ο.Π.Ι.ΔΗ.Χ.: ASIAF_MTOSKA 2/2/2018

Συνεντεύκτρια: **ΝΑΣΗ ΣΙΑΦΑΚΑ (ΝΣ)**

Αφηγήτρια: **ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΤΟΣΚΑ (ΜΤ)**

Βιντεοσκόπηση και παρεμβάσεις με ερωτήσεις : **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΚΟΣ**

Απομαγνητοφώνηση: **ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΚΗ (31/3/2021)**

Οι χρόνοι αναφέρονται στα ακουστικά αρχεία **ASIAF_MTOSKA_AUDIO1** και **ASIAF_MTOSKA_AUDIO2** ίσως διαφέρουν ελαφρώς από το οπτικοακουστικό αρχείο: **ASIAF_MTOSKA_VIDEO**.

Απομαγνητοφώνηση αρχείου: ASIAF_MTOSKA_TRANS

00:00:10 - Βιογραφικά στοιχεία, Τόσκα Μαγδαληνή, γεν. 1925 στο Χαλάνδρι, στο σπίτι με τη μαμή του Χαλανδρίου, Φιλίτσα, ένας αδερφός, διεύθυνση Βασιλέως Κωσταντίνου

(ΝΣ) Είμαστε απ' την Ομάδα Προφορικής Ιστορίας του Δήμου Χαλανδρίου, ο Γιώργος κι εγώ, ονομάζομαι εγώ Αθανασία Σιαφάκα και είναι χαρά μας και τιμή μας να μας δώσετε μια συνέντευξη ως παλιά Χαλανδραία. Θα μας πείτε πώς λέγεστε, για να γραφτεί, τ' όνομά σας... Πώς λέγεστε;

(ΜΤ) Μαγδαληνή Τόσκα και το πατρικό μου ήτανε Νέζη.

(ΝΣ) Πότε γεννηθήκατε και πού;

(ΜΤ) Το 1925 εδώ στο Χαλάνδρι.

(ΝΣ) Στο Χαλάνδρι, μάλιστα. Ξέρετε αν γεννηθήκατε στο σπίτι;

(ΜΤ) Στο σπίτι.

(ΝΣ) Στο σπίτι.

(ΜΤ) Στο σπίτι.

(ΝΣ) Με μαμή.

(ΜΤ) Με μαμή.

(ΝΣ) Την ξέρετε αυτή, τη γνωρίσατε μετά, τη μαμή;

(ΜΤ) Τη γνώρισα, Φιλίτσα τη λέγανε. Ήταν η μαμή του Χαλανδρίου.

(ΝΣ) Α, μάλιστα Για πείτε μας τι θυμάστε γι' αυτή ή για άλλους που είχε ξεγεννήσει;

(ΜΤ) Θυμάμαι που την παίρνανε στα σπίτια, για να ξεγεννήσουνε. «Με ποιόν ξεγέννησε; Πήγε σε γιατρό;» «Όχι! Με τη μαμή τη Φιλίτσα!»

(ΝΣ) Πόσα παιδιά είχαν οι γονείς σας; Πόσα αδέρφια;

(ΜΤ) Δύο. Έναν αδελφό τον έχω χάσει...

(ΝΣ) Μεγαλύτερο;

(ΜΤ) Μεγαλύτερος κατά δύο χρόνια. Ήταν αξιωματικός της Αεροπορίας, και 'γω.

(ΝΣ) Και σεις. Ε, στο Χαλάνδρι μένατε πάντα εδώ σ' αυτό το...

(ΜΤ) Πάντα σ' αυτό το σημείο. Ήταν το σπίτι μας.

(ΝΣ) Πώς λεγόταν ο δρόμος; Ο δρόμος αυτός...

(ΜΤ) Λεγότανε... Βασιλέως Κωνσταντίνου.

(ΝΣ) Ο αριθμός ήταν ο ίδιος.

(ΜΤ) Ο αριθμός ήταν ο ίδιος. Βασιλέως Κωνσταντίνου.

00:02:10 - Μητέρα Χαλανδραία, γένος Κουμάντου, προπάππους Αρβανίτης από Μέγαρο, αρβανίτικα μιλούσε η γιαγιά, η μητέρα δεν ήθελε να μιλάνε

(ΝΣ) Μάλιστα. Και τώρα τα..., για πείτε μας λίγο, για το όνομα της μητέρας σας;

(ΜΤ) Της μητέρας μου λεγότανε Κουμάντου το πατρικό της.

(ΝΣ) Ήτανε κι εκείνη Χαλανδραία;

(ΜΤ) Χαλανδραία, γεννημένη κι αυτή στο Χαλάνδρι. Πάππου προς πάππου. Ο παππούς μου λέγανε ότι ήτανε γεννημένος στα Μέγαρο. Της μητέρας μου ο πατέρας ήτανε γεννημένος στα Μέγαρο. Η καταγωγή του ήταν από τα Μέγαρο.

(ΝΣ) Και ήταν από τους Αρβανίτες του Χαλανδρίου;

(ΜΤ) Απ' τους Αρβανίτες του Χαλανδρίου. Στο σπίτι μέσα η γιαγιά μου μας μίλαγε αρβανίτικα.

[Ακούγεται κουδούνισμα τηλεφώνου]

(ΜΤ) Κι η μητέρα μου δεν ήθελε και δεν μάθαμε εμείς αρβανίτικα.

(ΝΣ) Δεν μάθατε καθόλου.

(ΜΤ) Καθόλου

(ΝΣ) Η μητέραμίλαγε όμως τα...

(ΜΤ) Η μητέραμίλαγε.

00:03:10 - Είχαν περιβόλια στην Παπανικολή, τρένο, ο πατέρας καλλιεργούσε τα κτήματα και εργάτες όταν είχε τρύγο, σιτάρι και αμπέλια, γείτονες με περιβόλια, πηγάδια

(ΝΣ) Μάλιστα. Η οικογένεια τώρα της μητέρας, είχε χτήματα εδώ στο Χαλάνδρι;

(ΜΤ) Είχε περιβόλια στο Χαλάνδρι, εδώ πιο πέρα, στην Παπανικολή. Είχε περιβόλι.

(ΝΣ) Στην Παπανικολή, ε;

(ΜΤ) Στην Παπανικολή, η οποία ήτανε σιδηρόδρομος.

(ΝΣ) Περνούσε και το τρένο.

(ΜΤ) Περνούσε το τρένο.

(ΝΣ) Θυμάστε πώς το λέγανε το τρένο; Έχω ακούσει ότι το λέγανε Χαλάνδρη; Ο Χαλάνδρης;

(ΜΤ) Δεν... αυτό δεν το ξέρω...

(ΝΣ) Δεν το θυμάστε αυτά. Γιατί έτσι έχουμε ακούσει.

(ΜΤ) Πήγαινε στον Πειραιά. Και στην Κατοχή ήταν η συγκοινωνία του Χαλανδρίου, το τρένο αυτό.

(ΝΣ) Θα μας τα πείτε αυτά. Τα κτήματα τα καλλιεργούσαν οι γονείς ή είχατε εργάτες...

(ΜΤ) Οι γονείς μου, ο πατέρας μου τα καλλιεργούσε, ελιές είχε και αμπέλι. Όταν είχαμε να τρυγήσουμε παίρναμε εργάτη, θυμάμαι.

(ΝΣ) Δηλαδή αυτά ήτανε κατά κάποιο τρόπο προίκα της μητέρας;

(ΜΤ) Της μητέρας και του πατέρα.

(ΝΣ) Α, ήτανε κοντά.

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Γνωριστήκανε εδώ στο Χαλάνδρι;

(ΜΤ) Γνωριστήκανε εδώ, μια γειτονιά.

(ΝΣ) Οπότε τα κτήματα ενωθήκανε, κατά κάποιο τρόπο.

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Τι καλλιεργούσανε; Θυμάστε καθόλου;

(ΜΤ) Σπέρνανε σιτάρι, σιτάρι περισσότερο και το αμπέλι που είχανε, αμπέλια. Είχαν αμπέλια.

(ΝΣ) Και όλη η Παπανικολή ήτανε με κτήματα...

(ΜΤ) Ναι. Περιβόλια.

(ΝΣ) Όλο περιβόλια.

(ΜΤ) Περιβόλια.

(ΝΣ) Θυμάστε άλλους στη γειτονιά, δίπλα σας, ποιες οικογένειες είχαν αυτά τα περιβόλια. Θυμάστε καθόλου;

(ΜΤ) Κουμάντου λεγόταν η οικογένεια της μητέρας μου και είχαν μεγάλο περιβόλι.

(ΝΣ) Δίπλα, ήταν άλλο περιβόλι;

(ΜΤ) Δουδέσης λεγότανε κι αυτός είχε περιβόλι. Μετά από 'κει κι απάνω δεν τα θυμάμαι τα ονόματα.

(Γιώργος) Νερό από πού παίρναν τα περιβόλια;

(ΜΤ) Από πηγάδια.

(Γιώργος) Ναι, πώς το βγάζαν το νερό; Με άλογο, με μαγκάνι, με ανεμόμυλο, με τι το βγάζανε; Δεν θυμάστε.

(ΜΤ) Εγώ δεν πρόλαβα τόσο πολύ με άλογο εδώ στο Χαλάνδρι, με μηχανήμα!

(Γιώργος) Α! Πετρέλαιο, ηλεκτρικό, τι μηχανήμα;

(ΜΤ) Με πετρέλαιο.

00:05: 38 - Καταγωγή πατέρα (Γεώργιος Νέζης), Χαλανδραίος από τα Μέγαρα, πουλήθηκαν όλα τα κτήματα προπολεμικά, μόνο ένα στην Κατοχή για επιβίωση, τα αγόραζαν «ξένοι» Αθηναίοι, αμπέλι στην Πεντέλη,

(ΝΣ) Του πατέρα η καταγωγή; Το όνομά του, πώς τον λέγαν τον πατέρα;

(ΜΤ) Γιώργο. Γεώργιος Ζέζης.

(ΝΣ) Μάλιστα. Και η καταγωγή του;

(ΜΤ) Ήταν από 'δω, απ' το Χαλάνδρι!

(ΝΣ) Απ' το Χαλάνδρι.

(ΜΤ) Γεννημένος στο Χαλάνδρι ο πατέρας μου.

(ΝΣ) Ναι.Οι γονείς του πατέρα;

(ΜΤ) Ήταν απ' τα Μέγαρα.

(ΝΣ) Απ' τα Μέγαρα κι εκείνοι...

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) ...όπως και της μητέρας. Όπως και η μητέρα.

(ΜΤ) Όπως και της μητέρας.

(ΝΣ) Οπότε ενωθήκανε τα δύο κτήματα. Αυτή η περιουσία μετά τι έγινε; Τα κτήματα τι γίνανε;

(ΜΤ) Πουληθήκανε.

(ΝΣ) Πουληθήκανε.

(ΜΤ) Δυστυχώς, πουληθήκανε.

(ΝΣ) Πότε πουληθήκανε; Θυμάστε πότε πουληθήκανε;

(ΜΤ) Εμείς είχαμε εφτά κομμάτια. Και πουληθήκανε όλα. Δεν έμεινε τίποτα.

(ΝΣ) Θυμάστε πότε πουληθήκανε;

(ΜΤ) Ε, προπολεμικά.

(ΝΣ) Προπολεμικά πουληθήκαν.

(ΜΤ) Προπολεμικά πουληθήκανε. Ένα πουλήθηκε στην Κατοχή, μόνο. Ένα πουλήθηκε στην Κατοχή για να ζήσουμε.

(ΝΣ) Προπολεμικά, γιατί τα πουλήσανε οι γονείς, αλλάξανε επαγγέλματα, τι ...

(ΜΤ) Ναι, δεν είχανε δουλειές.

(ΝΣ) Δεν είχανε δουλειές και...

(ΜΤ) Δεν είχανε δουλειές. Και αναγκαζόντουσαν και πουλάγανε τα χτήματά τους. Και τα παίρνανε ξένοι. Αθηναίοι, Πειραιώτες...

(ΝΣ) Θυμάστε ποιος πήρε τα δικά σας κτήματα, ή κάποιο απ' τα δικά σας κτήματα;

(ΜΤ) Κάποιος, θυμάμαι, που ήτανε στην Πεντέλη, που είναι το νεκροταφείο τώρα, λεγόταν Λουκατάρης.

(ΝΣ) Είχατε κι εκεί κτήματα.

(ΜΤ) Είχαμε εμείς μεγάλο αμπέλι, εκεί και το πουλήσαμε σε κάποιον Λουκατάρη. Πριν απ' τον πόλεμο αυτό το δώσαμε. Κι όλα τ' άλλα πριν απ' τον πόλεμο, εκτός από ένα που πουλήσαμε στην Κατοχή. Δεν θυμάμαι πώς λεγόταν αυτός.

(ΝΣ) Θυμάστε πού καλλιεργούσανε στάρι στο Χαλάνδρι και πού ήτανε τα αμπέλια;

00:07:35 - Κάτω από την Παπανικολή αμπέλια και σπαρτά, στην Κατοχή έζησαν από αυτά, τα έκαναν κρασί, στον τρύγο στην Πεντέλη πήγαινε μικρή, η γιαγιά της είχε πατητήρι στο Χαλάνδρι, περιγραφή τρύγου.

(ΜΤ) Κάτω απ' την Παπανικολή αρχίζανε τ' αμπέλια και τα σπαρτά. Τα σιτάρια, που σπέρνανε σιτάρια. Η στάση Ακροπόλεως ήταν όλη περιβόλια. Όλη περιβόλια. Και στην Κατοχή φυτεύανε και έπαιρνε ο κόσμος και ζούσε. Αγόραζε και ζούσε.

(Γιώργος) Αυτά τα αμπέλια, θυμάστε, πουλάγατε τα σταφύλια ή τα κάνατε κρασί εσείς;

(ΜΤ) Τα κάνανε κρασί...

(Γιώργος) Εσείς, εσείς!

(ΜΤ) ... τα πουλάγαμε μούστο.

(Γιώργος) Ναι, εσείς οι ίδιοι το κάνατε το κρασί, ο μπαμπάς το 'κανε;

(ΜΤ) Ο πατέρας μου το έκανε το κρασί.

(Γιώργος) Εσείς τα παιδιά πηγαίνατε όταν μαζεύατε στον τρύγο, όταν πατάγατε και τέτοια;

(ΜΤ) Πηγαίναμε, μικρά ήμαστε όμως...

(Γιώργος) Για πέστε μας λίγο γι' αυτό. Τι κάνατε τότε τα μικρά εκεί;

(ΜΤ) Ναι.

(Γιώργος) Το θυμάστε το τρύγο και το πάτημα;

(ΜΤ) Πώς δεν το θυμάμαι; Με τις σούστες μας πηγαίνανε στ' αμπέλια να τρυγήσουμε!
Με τους εργάτες μαζί.

(Γιώργος) Και μετά;

(ΝΣ) Στην Πεντέλη, απάνω...

(ΜΤ) Στην Πεντέλη απάνω κι από 'δω απ' τα πεύκα του Γουμένου, που λέγανε, κι από 'κει είχαμε αμπέλι.

(Γιώργος) Πηγαίνατε και όταν πατάγανε;

(ΜΤ) Πατάγανε, ναι πατάγανε, είχε η γιαγιά μου πατητήρι, εδώ πιο κάτω...

(Γιώργος) Πού; Πού ήταν το πατητήρι;

(ΜΤ) Παπανικολή λέγεται, όχι Παπανικολή, Χολαργού λέγεται αυτή η οδός η μετά από 'δω; 'Η μετά από 'δω.

(Ανδρική φωνή) Η Σοφοκλή Βενιζέλου.

(ΜΤ) Η Σοφοκλή Βενιζέλου; Χολαργού δεν την λένε;

(Ανδρική φωνή) Δεν νομίζω.

(ΜΤ) Χολαργού!

(ΝΣ) Υπάρχει και Χολαργού.

(Γιώργος) Και τα φέρναν, λέει, τα σταφύλια απ' την Πεντέλη εδώ στο πατητήρι;

(ΜΤ) Τα φέρνανε όπου είχανε..., είχανε τρία, τέσσερα πατητήρια στο Χαλάνδρι και τα πηγαίνανε.

(ΝΣ) Και το ένα ήτανε της γιαγιάς το πατητήρι.

(ΜΤ) Ένα ήτανε της γιαγιάς.

(ΝΣ) Πώς τη λέγανε τη γιαγιά;

(ΜΤ) Στυλιανή Κουμάντου.

(ΝΣ) Στυλιανή Κουμάντου, μάλιστα.

(Γιώργος) Εσείς τα παιδιά πατάγατε;

(ΜΤ) Όχι.

(Γιώργος) Δεν σας βάζανε.

(ΜΤ) Δεν μας βάζανε.

(Γιώργος) Μέρα ή νύχτα πατάγανε; Δεν θυμάσαι!

(ΜΤ) Μέρα, νύχτα.

(Γιώργος) Μέρα, νύχτα, μέρα νύχτα.

(ΜΤ) Ναι. Μέρα, νύχτα.

00:09:57 - Σπίτι του πατέρα, οικογένεια του πατέρα (5παιδιά), περιγραφή σπιτιού, ζώα στην αυλή, μποστάνι στην αυλή

(ΝΣ) Αυτό το σπίτι τώρα που μένετε, ήταν εδώ το σπίτι, ήταν του πατέρα ή της μητέρας;

(ΜΤ) Του πατέρα.

(ΝΣ) Του πατέρα το σπίτι.

(ΜΤ) Του πατέρα.

(ΝΣ) Είχε άλλα αδέρφια ο πατέρας;

(ΜΤ) Είχε, σκοτώθηκε ένας στη Ρωσία, ήταν ο αδελφός, ο πατέρας μου και τρεις αδελφές. Παντρεμένες στο Χαλάνδρι κι αυτές, η μία στην Αθήνα. Οι άλλες δύο εδώ στο Χαλάνδρι.

(ΝΣ) Με ποιους ήτανε παντρεμένες; Τα ονόματά τους τα θυμάστε;

(ΜΤ) Ναι η Παπασπύρου η μία λεγότανε...

(ΝΣ) Με Χαλανδραίους πάλι!

(ΜΤ) Με Χαλανδραίους και Οικονόμου η δεύτερη.

(ΝΣ) Οπότε ο πατέρας πήρε το σπίτι το πατρικό.

(ΜΤ) Το πατρικό σπίτι πήρε ο πατέρας μου.

(ΝΣ) Πώς ήταν αυτό το σπίτι εδώ;

(ΜΤ) Ήτανε χαμηλό. Μετά που παντρεύτηκαν μου έλεγε η μητέρα μου, το σηκώσανε λίγο ψηλά τη σκεπή, και φτιάξανε κήπο στην αυλή. Είχανε ζώα...

(ΝΣ) Τι ζώα είχανε;

(ΜΤ)... είχανε άλογο, το θυμάμαι το άλογο που είχανε,

(ΝΣ) Εδώ σ' αυτό το ...

(ΜΤ)...εδώ, σ' αυτό το χώρο είχανε άλογο, προβατίνα, κασίκα...

(ΝΣ) Για το γάλα.

(ΜΤ) Για το γάλα.

(Γιώργος) Κοτέτσι;

(ΜΤ) Κότες..

(ΝΣ) Και τι δέντρα είχανε εδώ στο περιβόλι; Σ' αυτόν τον κήπο; Τι δέντρα είχανε;

(ΜΤ) Αγκινάρες περισσότερο ... [Γέλια]

(ΝΣ) Αγκινάρες!

(ΜΤ) Αγκινάρες και κουκιά φυτεύανε.

(ΝΣ) Οπότε, ήτανε κήπος μπουστάνι!

(ΜΤ) Ναι, ναι, ναι, ναι.

(ΝΣ) Μάλιστα. Τώρα η γειτονιά εδώ στο Χαλάνδρι, εδώ, κέντρο είστε. Πώς ήτανε; Πώς τη θυμάστε σαν παιδί;

00:11:46 -Περιγραφή γειτονιάς μονοκατοικίες με αυλές και ένα διώροφο, εκκλησία Αγ. Νικολάου

(ΜΤ) Ήτανε μικρά σπίτια. Ένα ήταν το διώροφο, Κουτσός λεγόταν αυτός που είχε το..., ήτανε το μόνο διώροφο σπίτι. Όλα τα άλλα ήτανε μονοκατοικίες. Με αυλές, με κήπους...

(ΝΣ) Και ήτανε η εκκλησία του Αγίου Νικολάου, πότε χτίστηκε; Ήτανε τότε εδώ;

(ΜΤ) Εγώ έτσι την πρόλαβα, τον Άγιο Νικόλαο.

(ΝΣ) Τον λέγατε Άγιο Νικόλαο ή Άγιο Κωνσταντίνο;

(ΜΤ) Άγιο Νικόλαο τον λέγαμε. Αλλά είναι κι Άγιος Κωνσταντίνος.

(ΝΣ) Τώρα τα παιδιά, παίζατε έξω, εδώ στη γειτονιά...

00:12:35 - Παιχνίδια στη γειτονιά, σ' ένα οικόπεδο και στο δημοτικό, το 1^ο δημοτικό (1931), εγκαίνια δημοτικού από το Βενιζέλο, 25 μαθητές στην τάξη,

(ΜΤ) Τα παιδιά μου βγαίνανε...

(ΝΣ) Εσείς ως παιδί.

(ΜΤ) Ναι βγαίναμε, παίζαμε έξω.

(ΝΣ) Πού παίζατε και τι παιχνίδια παίζατε τότε, σαν παιδάκι;

(ΜΤ) Ε, κουτσό, τόπι...

(ΝΣ) Τα κορίτσια χωριστά απ' τ' αγόρια λίγο, ε;

(ΜΤ) Χωριστά. Σχοινάκι τα κορίτσια...

(ΝΣ) Πού; Έτσι στο δρόμο;

(ΜΤ) Στο δρόμο!

(ΝΣ) Ή είχε κάποια αλάνα, κάποια παιδική χαρά και τέτοια.

(ΜΤ) Να σας πω. Εδώ πιο πάνω, μετά από το δρόμο αυτόνε, ήτανε ένα οικόπεδο όλο πεύκα. Και παίζαμε εκεί. Ε, στο σχολείο που παίζαμε, που έγινε το δημοτικό. Το δημοτικό πρέπει να έγινε το '31. Εκεί πρωτοπήγα σχολείο εγώ.

(ΝΣ) Εδώ το δημοτικό, το 1^ο Δημοτικό του Χαλανδρίου.

(ΜΤ) Το 1^ο Δημοτικό έγινε το '31.

(ΝΣ) Αυτό στην Αριστοφάνους, εδώ.

(ΜΤ) Ναι, ναι Αριστοφάνους. Ήρθε ο Βενιζέλος, το θυμάμαι σαν όνειρο και έκανε εγκαίνια.

(ΝΣ) Α, ναι; Μάλιστα. Πολλά παιδιά ήτανε στο σχολείο τότε; Θυμάστε;

(ΜΤ) Ε, ήτανε πολλά.

(ΝΣ) Θυμάστε καθόλου πόσοι ήτανε οι κάτοικοι του Χαλανδρίου;

(ΜΤ) Δεν θυμάμαι.

(ΝΣ) Τότε, εκείνη την εποχή. Τα παιδιά ήταν αρκετά όμως τότε!

(ΜΤ) Τα παιδιά ήταν αρκετά. Είμαστε είκοσι πέντε στη τάξη, γιατί τότε δεν ήτανε το «Λίτσειο».

(ΝΣ) Ήτανε μόνο αυτό.

(ΜΤ) Κι ερχόντουσαν κι από πάνω, εδώ στο σχολείο, στο 1^ο Δημοτικό.

(ΝΣ) Ο πατέρας, πριν πάμε στο σχολείο, τι δουλειά έκανε;

00:14:12 - Ο πατέρας είχε σούστα με άλογο και έκανε μεταφορές, στη Λούτσα για μπάνιο με τη σούστα και «έκαναν» καλύβα, υλικά καλύβας, όταν έβρεχε τους φιλοξενούσε ένα σπίτι

(ΜΤ) Είχε σούστα με άλογο. Και 'κει έκανε μεταφορές.

(ΝΣ) Τι πράγματα μετέφερε; Αγροτικά προϊόντα ή άλλα;

(ΜΤ) Αγροτικά, του μπακάλη, μετέφερε απ' την Αθήνα τρόφιμα...

(ΝΣ) Είχατε πάει ποτέ με τη σούστα, σαν παιδί, μαζί με τον πατέρα σας;

(ΜΤ) Βεβαίως, μας πηγαίνανε στη θάλασσα το καλοκαίρι.

(ΝΣ) Α, ναι; Πού;

(ΜΤ) Στη Λούτσα.

(ΝΣ) Και κάνατε μπάνιο.

(ΜΤ) Και κάναμε μπάνιο.

(ΝΣ) Πηγαίνατε και γυρνάγατε την ίδια μέρα ή πηγαίνατε...

(ΜΤ) Όχι...

(ΝΣ) ...ή πηγαίνατε διακοπές εκεί, κατασκήνωση;

(ΜΤ) ... κάναμε καλύβα.

(ΝΣ) Κι άλλοι Χαλαντραίοι ε;

(ΜΤ) Πολλοί Χαλαντραίοι. Είχαμε, πηγαίναμε τα καλοκαίρια στη Λούτσα.

(Γιώργος) Και καθόσασταν όλο το καλοκαίρι; Εσείς τα παιδιά;

(ΜΤ) Όχι. Ένα μήνα... .

(Γιώργος) Ένα μήνα, αυτό, ένα μήνα.

(ΜΤ) Ένα μήνα καθόμασταν. .

(Γιώργος) Καθόταν κι ο μπαμπάς ή πηγαίνοερχόταν ο μπαμπάς;

(ΜΤ) Πηγαίνοερχότανε τα Σάββατα ο πατέρας μου. .

(Γιώργος) Και πού μαγειρεύατε εκεί;

(ΜΤ) Έξω μαγειρεύαμε. .

(Γιώργος) Είχε φούρνο; Πού ψωνίζατε;

(ΜΤ) Τίποτα δεν είχε! Νερό παίρναμε απ' τα Σπάτα. Με...

(Γιώργος) Έφερνε ο μπαμπάς με τη σούστα τα φαγητά.

(ΜΤ) Με τη σούστα.

(ΝΣ) Πώς τη φτιάχνατε αυτή την κατασκευή, με τι υλικά; Την παράγκα, ας πούμε, που μένατε; Με τι υλικά;

(Γιώργος) Καλάμια, ξύλα;

(ΝΣ) Ξύλινα;

(ΜΤ) Καλάμια, ξύλα, σμύρτα ...

(ΝΣ) Α! Μάλιστα.

(ΜΤ) Κάναμε καλύβες και παρακαλάγαμε να μη βρέξει γιατί δεν είχαμε πού να πάμε. Έταν ένα σπίτι στη Λούτσα και μας φιλοξενούσανε όταν έβρεχε.

(ΝΣ) Πάντως τα παιδιά κάνανε παρέα εκεί και ...

(ΜΤ) Το χαιρόμαστε!

(ΝΣ) Το χαιρόσασταν πολύ.

[Διακοπή]

00:16:18 - Ημέρα στη Λούτσα, μέχρι την Κατοχή, μετά την Κατοχή ξαναπήγαν σε σπίτι

(ΝΣ) Τι παίζατε εκεί στη Λούτσα, πώς περνάγατε όλη τη μέρα;

(ΜΤ) Κάναμε μπάνιο...

(ΝΣ) Ναι.

(ΜΤ) ... και παίζαμε στη θάλασσα.

(ΝΣ) Μέχρι αργά τη νύχτα; Είχατε ελευθερία εκεί τα παιδιά μεγάλη;

(ΜΤ) Ναι, όλα τα παιδιά.

[Διακοπή]

(ΝΣ) Ωραία οπότε, τα θυμάστε έτσι με πολλή αγάπη...

(ΜΤ) Με πολλή αγάπη.

(ΝΣ) Μέχρι πόσο χρονών πηγαίνατε στη Λούτσα, θυμάστε;

(ΜΤ) Μέχρι πριν την Κατοχή.

(ΝΣ) Στην Κατοχή είναι που αλλάξανε ...

(ΜΤ) Αλλάξανε όλα!

(ΝΣ) Αλλάξανε όλα. Μάλιστα.

(Γιώργος) Μετά την Κατοχή δεν ξαναπήγατε;

(ΜΤ) Ξαναπήγαμε σε σπίτι.

(ΝΣ) Δεν ξαναπήγανε μ' αυτό τον τρόπο.

[Βήχει]

(ΝΣ) Η μητέρα τι ασχολίες είχε; Στο σπίτι;

00:17:09 – Μητέρα οικιακές εργασίες και θερισμός, μόρφωση γονιών, πριν το 1^ο δημοτικό ήταν στο σπίτι του Καραολή

(ΜΤ) Νοικοκυριό στο σπίτι.

(ΝΣ) Νοικοκυριό. Πήγαινε και στα κτήματα καθόλου;

(ΜΤ) Κι άμα είχαμε να θερίσουμε, πήγαινε και θέριζε. Να μαζέψουμε τα σταφύλια...

(ΝΣ) Ο πατέρας κι η μητέρα τι μόρφωση είχαν; Είχαν τελειώσει το σχολείο;

(ΜΤ) Ο πατέρας μου είχε πάει δημοτικό, η μητέρα μου δεν ήξερε γράμματα.

(ΝΣ) Δεν ήξερε γράμματα. Ήτανε συνηθισμένο τότε να μην...

(ΜΤ) Ναι, να μην πηγαίνουν τα κορίτσια στο σχολείο.

(ΝΣ) Ναι, ναι, ναι, μάλιστα.

00:17:42 - το σχολείο της, δασκάλες/οι, στο γυμνάσιο δεν πήγε γιατί δεν είχε τότε ακόμα στο Χαλάνδρι, ο αδερφός της πήγε στο ιδιωτικό «ΦΩΣ» στην Παπανικολή, ζήλευε, αυτή ασχολήθηκε με το νοικοκυριό

(ΜΤ) Το σχολείο το 1^ο ήταν εδώ δίπλα. Ήταν τα σπίτια δίπλα, δυο σπίτια, και ήτανε το δημοτικό. Το πρόλαβα κι' αυτό, αλλά δεν πήγα εγώ, πήγα στο πρώτο δημοτικό.

(ΝΣ) Αυτό που λέτε, πριν από το 1ο δημοτικό, πώς ήταν αυτό το σχολείο, αφού το θυμάστε λίγο;

(ΜΤ) Σπίτι ήτανε!

(ΝΣ) Ένα σπίτι ε;

(ΜΤ) Ένα σπίτι.

(ΝΣ) Θυμάστε τίνος σπίτι ήτανε;

(ΜΤ) Του Καραλή, λέγαμε. Του Καραλή το σπίτι ήτανε δημοτικό σχολείο.

(ΝΣ) Και είχε πόσους δασκάλους αυτό το σχολείο, δεν θυμάστε.

(ΜΤ) Δεν θυμάμαι.

(ΝΣ) Μετά θα πούμε για το δικό σας το σχολείο. Ε, το δικό σας το σχολείο τώρα. Πάτε στο σχολείο κι ο αδελφός...

(ΜΤ) Κι ο αδελφός κι εγώ.

(ΝΣ) ... κι εσείς. Ήταν αγόρια, κορίτσια, όλα μαζί, ε;

(ΜΤ) Αγόρια, κορίτσια μαζί.

(ΝΣ) Και μας είπατε είκοσι πέντε παιδιά...

(ΜΤ) Είκοσι πέντε παιδιά περίπου ήμασταν.

(Γιώργος) Ήτανε μία τάξη ή πολλές τάξεις;

(ΜΤ) Μία τάξη.

(Γιώργος) Μονοτάξιο.

(ΜΤ) Ναι.

(Γιώργος) Μικρά, μεγάλα σε μία τάξη δηλαδή;

(ΜΤ) Όχι, κάθε τάξη είχε το δάσκαλό της! Κανονικό. Ήτανε έξι δάσκαλοι.

(ΝΣ) Θυμάστε τον πρώτο σας δάσκαλο, δασκάλα...

(ΜΤ) Ναι την κυρία Λίζα.

(ΝΣ) Τι θυμάστε;

(ΜΤ) Ήταν η πρώτη μας δασκάλα. Ήτανε καλή. Μετά είχαμε, στην τρίτη που πήγαμε, την κυρία Σοφία. Ήταν αυστηρή αυτή. Είχε έρθει απ' τη Σμύρνη.

(ΝΣ) Μάλιστα

(ΜΤ) Ήτανε πολύ αυστηρή. Μετά είχαμε δάσκαλο. Στην πέμπτη είχαμε κάποιον Κύτταρη.

(ΝΣ) Κι αυτός ήταν καλός;

(ΜΤ) Αυτός ήταν καλός αλλά νευρικός! [Γέλια]

(ΝΣ) Τα θυμάστε καλά!

(ΜΤ) Και στην έκτη είχαμε κάποιον Παπαδόπουλο.

(ΝΣ) Οπότε..., μάθατε καλά γράμματα στο δημοτικό;

(ΜΤ) Μάθαμε καλά γράμματα στο δημοτικό. Στο γυμνάσιο δεν έχω πάει γιατί δεν είχε γυμνάσιο το Χαλάνδρι. Έγινε μετά από δυο, τρία χρόνια και δεν με στείλανε, είχα μεγαλώσει. Και δεν με στείλανε.

(ΝΣ) Ο αδελφός όπως πήγε, που ήτανε μεγαλύτερος;

(ΜΤ) Ο αδελφός μου πήγε σε ιδιωτικό. Εδώ στην Παπανικολή ήτανε το «ΦΩΣ». Ιδιωτικό σχολείο και πήγε ο αδελφός μου. Για 'μένανε, για οικονομικούς λόγους δεν με στείλανε.

(ΝΣ) Κατάλαβα. Πάντα το αγόρι έτσι...

(ΜΤ) Το αγόρι ...

(ΝΣ) Εσείς θέλατε να πάτε, όμως, στο γυμνάσιο;

(ΜΤ) Ήθελα να πάω στο γυμνάσιο, πολύ ήθελα.

(ΝΣ) Τα παίρνατε τα γράμματα.

(ΜΤ) Τα 'παιρνα.

(ΝΣ) Σας είχε στεναχωρήσει αυτό, που δεν πηγαίνατε...

(ΜΤ) Ναι, με είχε πειράξει! Έβλεπα άλλα κορίτσια που πηγαίνανε και ζήλευα. Αλλά ήτανε τα δίδακτρα.

(ΝΣ) Μετά τι κάνατε εσείς στη διάρκεια της εφηβείας, με τι ασχοληθήκατε;

(ΜΤ) Με το νοικοκυριό.

(ΝΣ) Με το νοικοκυριό.

(ΜΤ) Με το νοικοκυριό.

(ΝΣ) Να σας πω, πριν πάμε παρακάτω, θυμάστε καθόλου τους πρόσφυγες και την εγκατάστασή τους στο Χαλάνδρι;

00:20:51 - Για πρόσφυγες: πήραν κοπέλα στο σπίτι, είχαν εγκατασταθεί στα σπίτια του Καραολή και έπαιρναν νερό από το πηγάδι, σχέσεις καλές, σε παράγκες, μας βλέπανε, πήγαινε στις παράγκες και καθόταν;, περιγραφή παραγκών, φτωχική ζωή, τουαλέτες ομαδικές στα Σίδερρα, καθαρές οι πρόσφυγες, καλή υποδοχή, εργάζονταν για τους Χαλανδραίους, οι βασιλικοί δεν τους θέλανε γιατί τους έφερε ο Βενιζέλος, η οικογένεια της ήταν βασιλικοί γιατί ο Βενιζέλος έκανε τον πόλεμο στη Ρωσία. [24:15]

(ΜΤ) Ναι, θυμάμαι, γιατί είχε πάρει μια κοπέλα η μητέρα μου, πρόσφυγα... Έμεναν εδώ στου Καραλή τα σπίτια, που λέγαμε ότι ήταν σχολείο, είχαν έρθει πρόσφυγες μετά.

Και είχαμε πηγάδι εμείς και ερχόντουσαν και παίρνανε νερό απ' το πηγάδι μας. Αυτό το θυμάμαι που ερχόντουσαν και βγάζανε νερό.

(ΝΣ) Η σχέση με τους πρόσφυγες ήτανε καλή;

(ΜΤ) Ήτανε καλή.

(ΝΣ) Της οικογένειας...

(ΜΤ) Ήτανε καλή, γιατί θυμάμαι ότι μαζευόντουσαν οι πρόσφυγες μετά και μας βλέπανε. Που μείνανε στις παράγκες, εδώ κάτω.

(ΝΣ) Μένανε στην Καλογρέζης, εκεί...

(ΜΤ) Ναι, ναι, ναι!

(ΝΣ) Και πώς ήτανε αυτές οι παράγκες, είχατε πάει ποτέ σαν παιδί...

(ΜΤ) Είχα πάει. Πήγαινα γιατί ερχόντουσαν οι πρόσφυγες στο σπίτι μας...

(ΝΣ) Είχατε κάποια φίλη;

(ΜΤ) ... και με παίρνανε και μένανε εκεί στις παράγκες. Και καθόμουνα λίγες ώρες, έτσι...

(ΝΣ) Τι θυμάστε από 'κει; Σας άρεσε να πηγαίνετε εκεί;

(ΜΤ) Μου άρεσε. Ήτανε πολύ κοντά οι παράγκες η μια με την άλλη. Και θυμάμαι που είχανε κόλλες, κλείσει...

(Γιώργος) Τα τζάμια;

(ΜΤ) Αντί για τζάμια είχανε βάλει κόλλες. Πολύ φτωχική ζωή.

(ΝΣ) Και είχανε κάπου τουαλέτες, χωριστά;

(ΜΤ) Τουαλέτες ομαδικές, δεν τολμάγαμε να περάσουμε στα σίδερα, μυρίζανε πάρα πολύ.

(ΝΣ) Και πού πλένανε τα ρούχα τους...

(ΜΤ) Εκεί, εκεί!

(ΝΣ) Εκεί, όλα έξω.

(ΜΤ) Εκεί. Ήτανε καθαρές οι πρόσφυγες. Ήτανε καθαρές.

(ΝΣ) Και δουλέψανε στους Χαλανδραίους, τους δεχτήκανε οι Χαλανδραίοι, τους πληρώνανε...

(ΜΤ) Τους δεχτήκανε οι Χαλανδραίοι. Ναι, τους πληρώνανε και δουλεύανε στα κτήματα.

(ΝΣ) Γιατί έχουμε ακούσει ιστορίες ότι κάποιοι δεν τους είχανε συμπαθήσει και πολύ.

(ΜΤ) Ε, οι βασιλικοί! Οι βασιλικοί δεν τους θέλανε τους πρόσφυγες.

(ΝΣ) Πώς ήτανε εδώ η πολιτική κατάσταση τότε;

(ΜΤ) Γιατί τους έφερε ο Βενιζέλος, εδώ πέρα.

(ΝΣ) Ήτανε χωρισμένοι έτσι σε βασιλικούς και βενιζελικούς; Τα θυμάστε αυτά καθόλου;

(ΜΤ) Ε, ναι, ναι αυτά τα θυμάμαι.

(ΝΣ) Η οικογένειά σας τι ήτανε;

(ΜΤ) Η οικογένειά μου ήτανε βασιλικοί. Γιατί ο Βενιζέλος έκανε την εκστρατεία στη Ρωσία. Και σκοτώθηκε ο αδερφός του πατέρα μου, και δεν ήτανε βανιζελικός ο πατέρας μου, ήτανε βασιλικός. Βασιλικός μέχρι κόκκαλο, που λέμε.

(Γιώργος) Αλλά τους πρόσφυγες τους θέλατε εσείς, όμως.

(ΝΣ) Με τους πρόσφυγες είχε καλή σχέση η οικογένεια.

(ΜΤ) Ναι. Με τους βασιλικούς.

(ΝΣ) Μετά λέει ο Γιώργος, που ήρθανε οι πρόσφυγες, ο πατέρας σας τι έλεγε;]

(ΜΤ) Ε, τους δέχτηκε.

(ΝΣ) Τους δέχτηκε.

(ΜΤ) Τους δέχτηκε.

(Γιώργος) Ενώ άλλοι βασιλικοί δεν τους δέχτηκαν.

(ΜΤ) Άλλοι βασιλικοί δεν τους δέχτηκαν.

(ΝΣ) Και μετά, μετά την εφηβεία, λοιπόν, μένατε στο σπίτι, τότε γνωρίσατε τον άντρα σας, τότε παντρευτήκατε;

00:24:21- Γάμος με συνοικέσιο με τον άνδρα της το 1945

(ΜΤ) Το '45.

(ΝΣ) Παντρευτήκατε με συνοικέσιο, με...

(ΜΤ) Με συνοικέσιο.

(Γιώργος) Πόσο χρονών ήσασταν;

(ΜΤ) Είκοσι πέντε χρονών.

(ΝΣ) Οπότε το '45, δηλαδή στην εφηβεία σας βρήκε ο πόλεμος.

(ΜΤ) Ναι.

00:24:50 - Κήρυξη πολέμου, σειρήνες, όλοι έξω, φόβος βομβαρδισμού, φόβος, είσοδος στο Χαλάνδρι και κατάληψη σπιτιών, πείνα, μαύρη αγορά στον Πειραιά με το τρένο ανταλλαγής,

(ΝΣ) Θυμάστε την κήρυξη, τη μέρα που κηρύχθηκε ο πόλεμος;

(ΜΤ) Ναι, είχαμε βγει όλοι στους δρόμους, καθόμαστε...

(ΝΣ) Πώς το μάθατε ότι γίνεται πόλεμος;

(ΜΤ) Χτυπήσαν οι σειρήνες.

(ΝΣ) Τις θυμάστε;

(ΜΤ) Ναι, το θυμάμαι πολύ καλά.

(ΝΣ) Και βγήκατε όλοι έξω.

(ΜΤ) Και βγήκαμε όλοι έξω, μήπως γίνει βομβαρδισμός.

(ΝΣ) Α, ίσως φοβηθήκατε βομβαρδισμό. Και πώς... το θυμάστε, ως παιδί, έτσι, με πανικό...

(ΜΤ) Με φόβο! Με φόβο! Και μετά σε όλη την Κατοχή υποφέραμε πολύ. Υποφέραμε πολύ με τους Γερμανούς. Πολύ!

(ΝΣ) Θυμάστε που μπήκανε οι Γερμανοί στο Χαλάνδρι...

(ΜΤ) Θυμάμαι ότι μπήκανε οι Γερμανοί με τ' αυτοκίνητα, φορτωμένοι και καταλάβανε τα σπίτια! Πιάσανε πολλά σπίτια, το δικό μας όχι. Το διπλανό, παραπάνω, μπαίνανε στα δωμάτια και μένανε.

(ΝΣ) Και πώς περάσατε τον καιρό της πείνας;

(ΜΤ) Με δυστυχία μεγάλη! Πουλήσαμε ένα χτήμα για να ψωνίσουμε να ζήσουμε, στη μαύρη αγορά. Ότι βρίσκαμε στη μαύρη αγορά.

(ΝΣ) Θυμάστε μαυραγορίτες εδώ στο Χαλάνδρι...

(ΜΤ) Μαυραγορίτες..., περισσότεροι ήτανε στον Πειραιά. Και πηγαίναμε με το τρένο στον Πειραιά και ψωνίζαμε. Πηγαίναμε πράγματα, χαλκώματα και παίρναν οι μαυραγορίτες και μας δίνανε φασόλια, μπομπότα...

(ΝΣ) Πηγαίνατε και σεις μαζί με τους γονείς;

00:26:32 - Πειραιώτες «βομβόπληκτοι» ήρθαν στο Χαλάνδρι, είχαν νοικάρηδες, ταψί με 1,5 οκά φασόλια μαυρομάτικα, πούλησαν πολλά, μαυραγορίτες στο Χαλάνδρι λίγοι,

(ΜΤ) Πήγαινα και 'γω, είχα πάει μια φορά, με μία νοικάρισσα που είχαμε, γιατί δεν σας είπα, ότι ήρθανε Πειραιώτες στο Χαλάνδρι, με τους βομβαρδισμούς του Πειραιά, ήρθανε πολλοί Πειραιώτες στο Χαλάντρι.

(ΝΣ) Και μείνανε...

(ΜΤ) Και μείνανε στα σπίτια εδώ, νοικιάζανε.

(ΝΣ) Και νοικιάσατε και σεις κάποιο δωμάτιο;

(ΜΤ) Νοικιάσαμε και 'μεις δύο δωμάτια, δύο οικογένειες, και μέναν οι άνθρωποι γιατί φοβόντουσαν τους βομβαρδισμούς. Γινόντουσαν βομβαρδισμοί στον Πειραιά.

(ΝΣ) Πόσα δωμάτια ήταν το σπίτι σας;

(ΜΤ) Τέσσερα.

(ΝΣ) Και νοικιάσατε τα δύο.

(ΜΤ) Νοικιάσαμε τα δύο.

(ΝΣ) Και πήγατε μ' αυτή τη γυναίκα στον Πειραιά...

(ΜΤ) Και πήραμε, έδωσα ένα ταψί μεγάλο, το θυμάμαι σαν τώρα, και πήραμε ενάμισι..., μιάμιση οκά φασόλια μαυρομάτικα. Χαλκώματα πουλήσαμε, μηχανή ραψίματος, χρυσαφικά... δεν αφήσαμε τίποτα! Τα πουλήσαμε όλα για να φάμε!]

(Γιώργος) Ο μπαμπάς το είχε το άλογο στον πόλεμο;

(ΜΤ) Όχι.

(Γιώργος) Το πήρανε ή είχε πεθάνει;

(ΜΤ) Όχι, δεν του το πήρανε. Δεν το είχε.

(Γιώργος) Δεν το είχε.

(ΜΤ) Δεν το είχε το άλογο.

(ΝΣ) Εδώ στο Χαλάνδρι υπήρχανε μαυραγορίτες; Θυμάστε;

(ΜΤ) Υπήρχανε! Όχι και πολλοί. Όχι πολλοί. Στον Πειραιά ήταν οι μαυραγορίτες.

(ΝΣ) Και τώρα, στο σχολειό πώς πηγαίνατε; Έτσι πεινασμένα τα παιδιά, πώς ήτανε που πηγαίνατε στο δημοτικό...

00:28:11 - Το σχολείο κλειστό ένα χρόνο-αν και είχε τελειώσει η ίδια.

(ΜΤ) Εγώ δεν πήγαινα στην Κατοχή. Το είχα τελειώσει το δημοτικό.

(ΝΣ) Το 'χατε τελειώσει. Θυμάστε άλλα παιδάκια στη γειτονιά, πηγαίνατε στο σχολειό.

(ΜΤ) Είχανε ένα χρόνο κλείσει τα σχολεία.

(ΝΣ) Είχανε κλείσει τα σχολεία.

(ΜΤ) Είχανε κλείσει τα σχολεία.

(ΝΣ) Τα παιδιά των προσφύγων πηγαίνατε σχολείο;

(ΜΤ) Ναι, ναι. Πηγαίνατε. Και λέγαμε «τα προσφυγάκια».

(ΝΣ) Έτσι τα λέγανε στο σχολειό, ε;

(ΜΤ) Στο σχολείο «τα προσφυγάκια».

(ΝΣ) Τους κάνανε παρέα στο σχολείο;

00:28:48 - Τα «προσφυγάκια» με ψείρες στο σχολείο

(ΜΤ) Τους κάνανε. Τα βάζανε στο τελευταίο θρανίο, γιατί συνήθως είχανε ψείρες. Ξέραμε ότι τα προσφυγάκια έχουνε ψείρες.

(ΝΣ) Ο πατέρας σας ζούσε στην Κατοχή;

(ΜΤ) Ζούσε στην Κατοχή.

(ΝΣ) Ναι. Πότε πέθανε ο πατέρας σας;

[Παύση]

00:29:18 – Ο θάνατος του πατέρα της το 1970.

(ΜΤ) Το εβδομήντα.

(ΝΣ) Α, έζησε... οπότε ζούσε όλη αυτή την περίοδο...

(ΜΤ) Ναι, έζησε όλη την Κατοχή ο πατέρας μου.

(ΝΣ) Οπότε, εσείς τώρα, στην ηλικία περίπου είκοσι χρονών, σας κάνουνε προξενιό... Δεν τον ξέρατε καθόλου τον υποψήφιο;

00:29:35 - Το προξενιό με τον άνδρα της, η καταγωγή του άνδρα της

(ΜΤ) Δεν τον ήξερα, όχι.

(ΝΣ) Καθόλου, ε; Πώς έγινε το προξενιό; Ποιος έκανε το προξενιό; Θυμάστε;

(ΜΤ) Μία γνωστή μας κυρία, που ήταν ο άντρας της συνάδελφος με τον αδελφό μου, μας έκανε το προξενιό. Ο άντρας μου απ' την Ήπειρο, Ηπειρώτης.

(ΝΣ) Από ποιο μέρος της Ηπείρου;

(ΜΤ) Από χωριό της Άρτας. Έχει το γεφύρι ζωγραφίσει...

(Γιώργος) Το θυμάστε το χωριό; Το θυμάστε;

(ΜΤ) Πως! Πήγαίνα!

(Γιώργος) Πώς λεγόταν το χωριό;

(ΜΤ) Ορίστε;

(Γιώργος) Πώς λεγόταν το χωριό;

(ΜΤ) Χώσεψη το λέγανε, τώρα το λένε Κυψέλη.

(Γιώργος) Κυψέλη. Και πού είναι; Στα Τζουμέρκα;

(ΜΤ) Στα Τζουμέρκα!

(Γιώργος) Στα Τζουμέρκα.

(ΝΣ) Και πώς άλλαξε η ζωή σας τότε; Εσείς μείνατε εδώ όταν παντρευτήκατε;

(ΜΤ) Εδώ με τους γονείς μου έμεινα.

(ΝΣ) Με τους γονείς μαζί.

00:30:33 - Θάνατος της μητέρα της από καρκίνο, έγινε η «γυναϊκά» του σπιτιού, ο άνδρας της εργαζόταν στους ασυρμάτους στα αεροπλάνα στο Φάληρο, μετά στον ελληνοαλβανικό, στον Ζέρβα και μετά αεροπορία.

(ΜΤ) Η μητέρα μου στο χρόνο απάνω πέθανε, δυστυχώς...

(ΝΣ) Α, η μητέρα πέθανε...

(ΜΤ)... και έζησα με τον πατέρα μου μαζί.

(ΝΣ) Από τι πέθανε η μητέρα σας;

(ΜΤ) Από καρκίνο. Πενήντα τεσσάρων χρόνων.

[Ακούγεται κουδούνισμα τηλεφώνου]

(ΝΣ) Οπότε άλλαξε η ζωή σας πολύ.

(ΜΤ) Άλλαξε η ζωή μου...

(Γιώργος) Ποιος έγινε η γυναίκα του σπιτιού όταν πέθανε η μητέρα;

(ΜΤ) Εγώ.

(Γιώργος) Εσείς. Οπότε στα είκοσί σου έγινες η γυναίκα του σπιτιού.

(ΜΤ) Γυναίκα του σπιτιού. Είχα και τον αδελφό μου, είχα και τον πατέρα μου...

(Γιώργος) Φρόντιζες και το μπαμπά και τον άντρα σου και τον αδερφό σου.

(ΝΣ) Τι δουλειά έκανε ο άντρας σου, ας έρθουμε τώρα στο σύζυγο.

(ΜΤ) Ήτανε στην Αεροπορία, στο εργοστάσιο αεροπλάνων δούλευε. Στο Φάληρο.

(ΝΣ) Ως ... Ποια ήταν η δουλειά του;

(ΜΤ) Στο εργοστάσιο. Ήτανε στους ασυρμάτους.

(ΝΣ) Κατασκευή, δηλαδή;

(ΜΤ) Κατασκευή; Ξέρω και 'γω, δεν ξέρω.

(Γιώργος) Ήτανε πριν τον πόλεμο εκεί;

(ΜΤ) Όχι πριν απ' τον πόλεμο.

(Γιώργος) Πόσο χρονών ήτανε όταν τον γνώρισες; Εσύ ήσουνα είκοσι, αυτός;

(ΜΤ) Όταν τον γνώρισα ήμουνα σχεδόν είκοσι πέντε εγώ, τριάντα πέντε εκείνος.

(ΝΣ) Α, είκοσι πέντε εσύ.

(ΜΤ) Ήτανε στην Αεροπορία προπολεμικά.

(Γιώργος) Α! και πριν απ' τον πόλεμο ήτανε...

(ΜΤ) Ναι, μετά στην Κατοχή πήγε στο Ζέρβα, πολέμησε, πήγε στην Αλβανία, μετά ήταν στο Ζέρβα επί Κατοχής, στο Ζέρβα...

(Γιώργος) Οπότε έμεινε Αεροπορία μετά.

(ΜΤ) Και μετά έγινε Αεροπορία. [-Διακοπή]

(ΝΣ) Λοιπόν, είμαστε στο '45 γίνεται ο γάμος εδώ, στον Άγιο Νικόλαο;

00:32:34 - Ο γάμος της

(ΜΤ) Στον Άγιο Νικόλαο.

(ΝΣ) Ήρθανε συγγενείς, φίλοι, πώς γινότανε οι γάμοι μέσα...

(ΜΤ) Με προσκλήσεις.

(ΝΣ) Ήδη το Χαλάνδρι είχε ελευθερωθεί. Είχανε φύγει οι Γερμανοί.

(ΜΤ) Είχανε φύγει οι Γερμανοί! Βέβαια! Με προσκλήσεις! Συγγενείς και φίλοι.

(ΝΣ) Μετά, μια και μας αναφέρατε για το Ζέρβα, να ρωτήσω εγώ κάτι, αν στο Χαλάνδρι θυμάστε το ΕΑΜ, τον ΕΛΑΣ και τι γινότανε εκείνη την περίοδο στο Χαλάνδρι;

00:33:13 - ΕΑΜ, εμφύλιος, εξορίες, μάχες στον Ερυθρό και έφυγαν από το Χαλάνδρι γιατί πιάναν κοπέλες οι αντάρτες και έπιασαν κάποιες. Τους φοβόντουσαν τους αντάρτες γιατί ήταν δεξιοί. Έφυγαν με τα πόδια στον Πειραιά/ Καστέλα σε συγγενή, μπλόκο της Χωροφυλακής μάχες σχολής Χωροφυλακής και αντάρτες στον Ερυθρό και σταματούσαν για να κινηθεί ο κόσμος! Μία ώρα αναμονή να περάσουν. Έμειναν για μήνες στον Πειραιά μέχρι να τελειώσει ο Εμφύλιος (;) μετά τις γιορτές γύρισαν. Όλμοι από τους Άγγλους γκρέμισαν κομμάτι της μάντρας

(ΜΤ) Εκείνη θα γινόντουσαν οι κινήσεις αυτές. Είχε γίνει το ΕΑΜ.

(ΝΣ) Ναι. Θυμάστε ανθρώπους που ήτανε στο ΕΑΜ εκείνη την εποχή...

(ΜΤ) Ήτανε πολύ νεολαία! Στο ΕΑΜ είχε μπει. Είχανε μπει πολλοί. Μετά εξορίστηκαν αυτοί οι άνθρωποι στη Μακρόνησο...

(ΝΣ) Θυμάστε τον εμφύλιο καθόλου, εδώ;

(ΜΤ) Θυμάμαι τον εμφύλιο...

(ΝΣ) Τι θυμάστε;

(ΜΤ)...πολύ! Που γινόντουσαν μάχες στον Ερυθρό. Και 'μεις φύγαμε από 'δω γιατί μας ειδοποίησαν ότι θα πιάσουνε κοπέλες, τότε! Και πιάσανε μερικές κοπέλες οι... αντάρτες.

(ΝΣ) Οι αντάρτες. Εσείς πώς τους θυμάστε τους αντάρτες. Τους συμπαθούσατε ή τους φοβόσασταν;

(ΜΤ) Τους φοβόμαστε!

(ΝΣ) Τους φοβόσασταν.

(ΜΤ) Γιατί εμείς είμαστε δεξιοί.

(ΝΣ) Ναι, ναι, οπότε τους φοβόσασταν.

(ΜΤ) Τους φοβόμαστε τους αντάρτες.

(ΝΣ) Φύγατε απ' το Χαλάνδρι;

(ΜΤ) Και φύγαμε και πήγαμε με τα πόδια στον Πειραιά. Με πήρε η μητέρα μου ξημερώματα, μέσα στη Μεσογείων, γινότανε μπλόκο, χωροφυλακή, απ' τη Μεσογείων και κάτω είχε ελευθερωθεί. Και γινόντουσαν μάχες μεταξύ Χωροφυλακής, της Σχολής Χωροφυλακής και στον Ερυθρό. Γινόντουσαν μάχες.

(ΝΣ) Βρεθήκατε εκεί όταν γινόνταν αυτές οι μάχες;

(ΜΤ) Ναι! Και θυμάμαι ότι μία ώρα σταματούσαν οι μάχες για να κινηθεί ο κόσμος. Και μας βάλανε σ' ένα καμαράκι μία ώρα και περιμέναμε κι ακούγαμε τις σφαίρες και φοβηθήκαμε πολύ, τότε!

(ΝΣ) Κάπου στον Ερυθρό, ε, εκεί στην...

(ΜΤ) Στη Μεσογείων.

(ΝΣ) Στη Μεσογείων ήσασταν.

(ΜΤ) Στη Μεσογείων. Και μετά από μία ώρα μας αφήσαν ελεύθερους... Πολλοί Χαλανδραίοι ήτανε και πήγαμε εμείς, πήγαμε, είχαμε μία συγγενή στον Πειραιά και πήγαμε στην Καστέλα και μείναμε. Όσπου τελείωσε ο εμφύλιος και ήρθαμε πάλι με τα πόδια από τον Πειραιά στο Χαλάνδρι.

(ΝΣ) Ποια χρονιά; Δηλαδή μείνατε πολύ καιρό στον Πειραιά.

(ΜΤ) Μείναμε μήνες, μείναμε. Θυμάμαι, μετά απ' τις γιορτές ήτανε, που τελείωσε ο εμφύλιος και ήρθαμε στο σπίτι μας.

(ΝΣ) Εδώ στο Χαλάνδρι θυμάστε κάποια μάχη στον εμφύλιο, θυμάστε κάποιον να...

(ΜΤ) Έγιναν μάχες, αλλά είχαμε φύγει εμείς.

(ΝΣ) Είχατε φύγει...

(ΜΤ) Ναι, είχανε φτάσει οι Άγγλοι μέχρι εδώ πιο κάτω. Και βάλανε όλμους και μας γκρεμίσαν και ένα κομμάτι από τη μάντρα μας.

(ΝΣ) Οι Άγγλοι;

(ΜΤ) Οι Άγγλοι! Για να φύγουνε οι ΕΛΑΣίτες. Και φύγανε οι ΕΛΑΣίτες και πήγανε στο βουνό.

(ΝΣ) Οπότε γυρίσατε και 'σεις πίσω.

(ΜΤ) Και γυρίσαμε κι εμείς πια στο σπίτι μας.

(ΝΣ) Εγώ ήθελα, επειδή μερικά πράγματα πάμε πίσω, μπροστά, λίγο... Στην Κατοχή με τους Γερμανούς θυμάστε κάποιο περιστατικό εδώ στο Χαλάνδρι...

(ΜΤ) Τους φοβόμαστε.

(ΝΣ) Τους φοβόσαστε. Αλλά θυμάστε κάτι να έχει συμβεί, βγαίνατε έξω, κάνατε...

(ΜΤ) Ορισμένες ώρες.

(ΝΣ) Ορισμένες ώρες.

(ΜΤ) Οκτώ η ώρα έπρεπε να είμαστε μέσα, σπίτια μας. Και θυμάμαι τις μπότες τους στο δρόμο που κάνανε περιπολίες, τα βήματά τους τα άγρια! Τους μισώ τους Γερμανούς! Δεν μπορώ να τους συμπαθήσω!

(ΝΣ) Τα θυμάστε ακόμα πολύ ζωντανά.

(ΜΤ) Πολύ ζωντανά! Πέρασαμε δυστυχία μεγάλη! Δεν μπορώ να πω ότι δεν τρώγαμε τίποτα, αλλά τρώγαμε σιτάρι, πλιγούρι, καλαμπόκι... Μετά ο Ερυθρός Σταυρός έδωσε κάτι τρόφιμα σε παιδιά κάτω των δέκα οχτώ ετών και πήρα και 'γω κάτι τρόφιμα και ας πω ότι τρώγαμε λίγο πλιγούρι, λίγο μπομπότα, λίγο κουάκερ...

(ΝΣ) Τα συσσίτια τα θυμάστε εδώ στο Χαλάνδρι;

(ΜΤ) Τα συσσίτια, πηγαίναμε ουρά τα ξημερώματα για να πάρουμε λίγα φασόλια. Υπάρχει αυτό το κτήριο, εδώ στο Συνοικισμό, που μοίραζε τρ..., που μοίραζε φαΐ.

(ΝΣ) Σε ποιο δρόμο, ποιο είναι αυτό το κτήριο; Θυμάστε να μας πείτε;

(ΜΤ) Καλογρέζης.

(ΝΣ) Στην Καλογρέζης ήτανε.

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Μάλιστα.

(ΜΤ) Καλογρέζης.

(ΝΣ) Οπότε πηγαίνατε και σεις...

(ΜΤ) Και πηγαίναμε και 'γω ξημερώματα και καθόμασταν πότε 'γω, πότε η μητέρα μου σειρά και παίρναμε φασόλια, μας δίνανε. Ρεβίθια, φασόλια, μια μερίδα, δυο μερίδες να φάει όλη η οικογένεια. Υποφέραμε πολύ.

(ΝΣ) Η έννοια διασκέδαση υπήρχε εκείνη την εποχή; Κάνατε κάτι μεταξύ σας...

(ΜΤ) Τίποτα!

(ΝΣ) Τίποτα.

(ΜΤ) Όλα σκοτεινά. Συσκότιση! Είχαμε κόλλες στα τζάμια βάλει, να μη φαίνονται τα φώτα έξω, τα βράδια. Ήτανε νεκρή εποχή.

(ΝΣ) Και τώρα ακόμα μια ερώτηση για την απελευθέρωση. Για τη μέρα της απελευθέρωσης. Τι θυμάστε απ' αυτή;

00:39:24 - Απελευθέρωση: ο κόσμος στους δρόμους, η υποχώρηση Γερμανών με χειροβομβίδες στα χέρια. Χαρά! Σειρήνες και καμπάνες. Μετά ο κόσμος κοίταγε πώς θα ζήσει

(ΜΤ) Θυμάμαι που βγήκε ο κόσμος στους δρόμους, θυμάμαι τους Γερμανούς που φεύγανε με τα φορτηγά αυτοκίνητα και κρατάγανε τις χειροβομβίδες στα χέρια. Τους θυμάμαι σα να είναι τώρα! Περνάγαν από 'δω και φεύγανε.

(ΝΣ) Αλλά τις χειροβομβίδες στα χέρια...

(ΜΤ) Τις χειροβομβίδες στα χέρια...

(ΝΣ) Οπότε το συναίσθημα που θυμάστε ήτανε χαρά;

(ΜΤ) Χαρά! [Η φωνή της δυναμώνει και γλυκαίνει] «Φύγανε οι Γερμανοί!» Χτυπάγανε οι καμπάνες! Χτυπάγανε οι σειρήνες! «Φύγανε οι Γερμανοί!»

(ΝΣ) Και πόσο καιρό κράτησε έτσι αυτή η χαρά;

(ΜΤ) Ε, κράτησε, μετά ο κόσμος έπεσε πώς θα ζήσει! [-Πώς θα ζήσει. Μέχρι ν' αρχίσει ο εμφύλιος.]

00:40:14 - Εμφύλιος: άγριος, Χαλανδραϊοίδηροι και σκοτωμένοι από ΕΛΑΣίτες, μπλόκο από Γερμανούς στην πλατεία από άντρες.

(ΜΤ) Ναι. Μέχρι ν' αρχίσει ο εμφύλιος! Κι ο εμφύλιος ήταν άγριος!

(ΝΣ) -Θυμάστε ανθρώπους να έχουνε σκοτωθεί ή να έχουνε σκοτωμένους απ' τη γειτονιά...

(ΜΤ) Ναι. Πήρανε ομήρους και τους φέρανε σκοτωμένους στο Χαλάνδρι.

(Γιώργος) Ποιοι πήρανε ομήρους;

(ΜΤ) Οι..., οι ΕΛΑΣίτες!

(Γιώργος) Οι Γερμανοί παίρνανε ομήρους;

(ΜΤ) Και οι Γερμανοί παίρνανε ομήρους.

(ΝΣ) Μπλόκο θυμάστε στο Χαλάνδρι; Το μπλόκο το θυμάστε;

(ΜΤ) Και μπλόκο κάνανε και τους μαζεύανε στην Πλατεία...

(ΝΣ) Τους άντρες ή όλους; Άντρες γυναίκες.

(ΜΤ) Τους άντρες. Τους άντρες.

(ΝΣ) Μήπως κουραστήκατε να κάνουμε ένα διαλειμματάκι;

(ΜΤ) Όχι, όχι.

(ΝΣ) Εντάξει. Μετά, πότε κάνατε το πρώτο σας παιδί; Να 'ρθούμε, δεν έχω κάτι άλλο...

00:41:20 - Το πρώτο παιδί το έχασε, γέννησε το 1952 το 1^ο, το 1957 το 2^ο, το 1970 έδωσαν το σπίτι,, αντιπαροχές τις δεκαετίες 1960 ή 70, πολυκατοικίες, άλλαξε όλη η γειτονιά.

(ΜΤ) Ναι, το έκανα το '50, το έχασα και το '52 έκανα το δεύτερο, και το πενήντα ... [παύση] το πενήντα επτά, είχε και γενέθλια προχθές, έκανα το δεύτερο παιδάκι μου.

(ΝΣ) Α, χρόνια τους πολλά

(ΜΤ) Ευχαριστώ.

(ΝΣ) Οπότε τη δεκαετία του '50 εσείς ήσασαν μία νέα μαμά, με δυο παιδάκια...

(ΜΤ) Ναι, με δυο παιδάκια...

(ΝΣ) Το Χαλάνδρι είχε αρχίσει ν' αλλάζει, το σπίτι σας εδώ άλλαξε;

(ΜΤ) Ναι, το σπίτι μας το δώσαμε το '70.

(ΝΣ) Πάντως το '50 ήτανε το ίδιο.

(ΜΤ) Το ίδιο, το ίδιο.

(ΝΣ) Το σπίτι σας, τέσσερα δωμάτια...

(ΜΤ) Εδώ μεγαλώσαν τα παιδιά μου.

(ΝΣ) Και πηγαίναν εδώ στο σχολείο...

(ΜΤ) Εδώ στο 1^ο Δημοτικό, μετά στο γυμνάσιο...

(ΝΣ) Πώς άλλαξε το Χαλάνδρι, εκείνη τη δεκαετία του '50 πώς το θυμάστε; Τι αλλαγές θυμάστε;

(ΜΤ) Ε, τι άλλαξε! Μετά απ' το '50 αρχίσαν οι πολυκατοικίες. Το '70 κανονικά αρχίσαν οι πολυκατοικίες.

(ΝΣ) Να έχει πολλές πολυκατοικίες.

(ΜΤ) Και κατεδαφίστηκε όλη μας η γειτονιά και γίνανε πολυκατοικίες!

(Γιώργος) Η πρώτη πολυκατοικία πότε έγινε;

(ΜΤ) Δεν το θυμάμαι.

(Γιώργος) Δεν την είδατε, περιέργεια, δεν πήγατε να δείτε, έτσι ψηλή, ψηλό σπίτι...

(ΜΤ) Την έβλεπα, αλλά δεν το θυμάμαι.

(ΝΣ) Εδώ, για πείτε μας, τη δεκαετία του '50 εδώ τη γειτονιά, τι είχε; Είχε κινηματογράφο, εδώ κοντά;

00:42:55 - Δεκαετία του 1950: κινηματογράφος Αμίρ, μετά τον πόλεμο άσφαλτος, η Πάουερ πέρναγε, το τρένο σταμάτησε. Νέα μαγαζιά, το μπακάλικο του Πάνα; προπολεμικά, στην κατοχή δελτία, ταβέρνες πάντα το Χαλάνδρι πολλές ερχόντουσαν οι Αθηναίοι, κέντρο Φαρίντα με πίστα!

(ΜΤ) Ναι είχε απέναντί μας τον κινηματογράφο.

(ΝΣ) Πώς τον λέγανε τον κινηματογράφο;

(ΜΤ) «Αμίρ»

(ΝΣ) Το «Αμίρ»!

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Πότε έγινε αυτός ο κινηματογράφος; Το '50, εκεί, τη δεκαετία του '50 έγινε;

(ΜΤ) Τη δεκαετία του '50 έγινε.

(ΝΣ) Πηγαίνατε στο σινεμά;

(ΜΤ) Είχα μικρά τα παιδιά μου, δεν πήγαινα.

(ΝΣ) Δεν πηγαίνατε εσείς.

(Γιώργος) Ο δρόμος εδώ έξω πότε έγινε άσφαλτος;

(ΜΤ) Α, δεν θυμάμαι.

(Γιώργος) Εσείς άσφαλτο τον θυμάστε; Όταν ήταν το σπίτι ήταν άσφαλτος;

(ΜΤ) Όχι, ήταν χωματόδρομος.

(Γιώργος) Μετά τον πόλεμο ή πριν;

(ΜΤ) Μετά τον πόλεμο.

**(Γιώργος) Μετά τον πόλεμο. Είχατε κάνει τα παιδιά όταν έγινε άσφαλτος;] [-(Γιώργος)
Τα παιδιά, τα είχατε γεννήσει όταν έγινε άσφαλτος;**

(ΜΤ) Ναι, ναι, ναι, ναι. Βγαίνανε... η 25^η ήτανε χωματόδρομος και βγαίνανε τα παιδιά μου και παίζανε.

(Γιώργος) Κι εδώ ήταν άσφαλτος και περνάγαν' αμάξια.

(ΜΤ) Περνάγαν' αμάξια, πέρναγε η «Πάουερ»!

(Γιώργος) Α! Τρόλεϊ; Όχι, τα κίτρινα λεωφορεία!

(ΜΤ) Τα λεωφορεία τα κίτρινα.

(Γιώργος) Η «Πάουερ» ναι!] Η «Πάουερ» πέρναγε.

(ΝΣ) Το τρένο σταμάτησε...

(ΜΤ) Το τρένο σταμάτησε...

(ΝΣ) Και άρχισε το... Σας άρεσε το τρένο;

(ΜΤ) Ωραίο ήτανε! Βγαίναμε στην Κατοχή στον Πειραιά, στην Αθήνα, ήτανε συγκ...

(ΝΣ) Στο Λαύριο είχατε πάει;

(ΜΤ) Όχι, μεταπολεμικά πήγα στο Λαύριο.

(ΝΣ) Με το τρένο.

(ΜΤ) Με το τρένο!

(ΝΣ) Τι άλλες αλλαγές θυμάστε εδώ στο Χαλάνδρι, άρχισε να 'ρχεται πολύς κόσμος, ανοίξανε μαγαζιά καινούργια...

(ΜΤ) Ναι, ανοίξανε μαγαζιά.

(ΝΣ) Ποια μαγαζιά θυμάστε, έτσι στο Χαλάνδρι;

(ΜΤ) Το μπακάλικο του Πάνα ήτανε...

(ΝΣ) Εδώ κοντά;

(ΜΤ)... από προπολεμικά ήτανε αυτό. Εδώ είναι Τράπεζα τώρα, παραπάνω, λίγο παραπάνω από δω, έγινε Τράπεζα.

(ΝΣ) Πίσω απ' τον Άγιο Νικόλαο;

(ΜΤ) Ναι, πίσω απ' τον Άγιο Νικόλαο.

(ΝΣ) Η Εμπορική που ήτανε, η Τράπεζα.

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Και ήτανε μπακάλικο.

(ΜΤ) Και ήτανε μπακάλικο από προπολεμικά. Και στην Κατοχή μας έδινε με τα δελτία

[Χαιρετά κάποιον που φεύγει]

(Γιώργος) Ταβέρνες είχε πολλές; Ταβέρνες!

(ΜΤ) Ταβέρνες είχε πάντα το Χαλάντρι.

(Γιώργος) Και πριν τον πόλεμο.

(ΜΤ) Και πριν τον πόλεμο. Ερχόντουσαν οι Αθηναίοι...

(Γιώργος) Αθηναίοι.

(ΜΤ) Ήταν ένα κέντρο «Φαρίντα» το λέγανε...

(Γιώργος) Είχε και μουσική.

(ΜΤ)... είχε και μουσική, ήτανε με πίστα, με... κέντρο μεγάλο! Προς τον Άγιο Αθανάσιο.

(Γιώργος) Πότε πρωτοπήγατε;

(ΜΤ) Στον Άγιο Παντελεήμονα! Στον Άγιο Παντελεήμονα.

(ΝΣ) Πηγαίνατε; Πηγαίνατε με την οικογένειά σας;

(ΜΤ) Όχι, εγώ ήμουνα μικρή, οι γονείς μου δεν πηγαίνανε σε κέντρα.

(ΝΣ) Από κει, στη ρεματιά, πηγαίνατε βόλτα;

00:46:02 - Στη ρεματιά βόλτα. Νυφοπάζαρο τις Κυριακές στην πλατεία.

(ΜΤ) Ναι πηγαίναμε βόλτα όταν ξεπεταχτήκαμε, με παρέες, πηγαίναμε βόλτα στη ρεματιά!

(ΝΣ) Παρέες κάνατε...

(ΜΤ) Κάναμε παρέες με κορίτσια, έτσι...

(ΝΣ) Έτσι, ζευγάρια, νέα θυμάστε κάποια...

(ΜΤ) Ζευγάρια απαγορευότανε! [Γελάει]

(ΝΣ) Ξέρατε όμως, είχατε κάποια φίλη σας είχε...

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Απαγορευότανε ε;

(ΜΤ) Απαγορευότανε. Στη ρεματιά ήταν η βόλτα μας. Εκεί που είναι ο Άγιος Παντελεήμονας τώρα, εκεί ήταν η βόλτα μας, πηγαίναμε...

(ΝΣ) Είχα ακούσει ότι, σ' αυτό το δρόμο υπήρχε νυφοπάζαρο! Εδώ στο δρόμο...

(ΜΤ) Ναι, ναι της πλατείας το δρόμο γινότανε το νυφοπάζαρο.

(ΝΣ) Τι θυμάστε απ' αυτό;

(ΜΤ) Ε, πηγαίνοερχόμαστε.

(ΝΣ) Τ' αγόρια χωριστά, τα κορίτσια χωριστά.

(ΜΤ) Ναι, ναι, ναι

(ΝΣ) Γινότανε όμως και φλερτάκι γνωριμίας!

(ΜΤ) Ε, γινότανε! [Γελάει]

(Γιώργος) Καθημερινές ή μόνο τις Κυριακές;

(ΜΤ) Τις Κυριακές!

(Γιώργος) Μόνο τις Κυριακές. Και στις γιορτές.

(ΜΤ) Την Κυριακή βγαίναμε βόλτα.

(ΝΣ) Και κάτι άλλο. Η σχέση με την εκκλησία, ποια ήτανε; Κατηχητικό πηγαίνατε...

00:47:21- Κατηχητικό υποχρεωτικά και εκκλησιασμός την Κυριακή με οικογένεια.

(ΜΤ) Πηγαίναμε Κατηχητικό...

(ΝΣ) Τα παιδιά απ' το σχολείο.

(ΜΤ) Ναι, ναι, ναι, απ' το σχολείο. Μας υποχρώνανε να πάμε στο Κατηχητικό.

(ΝΣ) Εκκλησιασμός την Κυριακή...

(ΜΤ) Εκκλησιασμός την Κυριακή, με την οικογένεια.

(ΝΣ) Α, με την οικογένεια, όχι με το σχολείο.

(ΜΤ) Όχι με το σχολείο. Σχολείο πηγαίναμε καθημερινή, με το σχολείο. Παρασκευή, θυμάμαι, μας πηγαίνανε. Κυριακή με την οικογένεια.

(ΝΣ) Και πηγαίνατε, πηγαίνατε όλα τα χρόνια εκκλησία και αργότερα...

(ΜΤ) Πηγαίναμε! Πηγαίναμε. Την Κυριακή είχαμε την εκκλησία μας.

[Διακοπή]

(ΝΣ) Για πείτε μας λίγο και για τον άντρας σας, γιατί έχω ακούσει ότι εκτός απ' τη δουλειά του ασχολιότανε και με τη ζωγραφική.

00:48:27 - Σύζυγος καλλιτέχνης (έπιπλα, αγιογράφος, ζωγράφος), τα φτιάχνε στο σπίτι ή στο υπόγειο στην πολυκατοικία ή στην μονοκατοικία

(ΜΤ) Ναι ήταν καλλιτέχνης. Με όλα! Με έπιπλα, έφτιαχνε... Αυτό το έφτιαξε μόνος του.

(ΝΣ) Μάλιστα

(ΜΤ) Είχε πρόσοψη καθρέφτη.

(Γιώργος) Το σκάλισε!

(ΜΤ) Και το έκανε μόνος του! Έκανε τις καρέκλες, αυτές στο σαλόνι, τις πολυθρόνες τις έχω δώσει στη νύφη μου. Έφτιαχναν τα χέρια του. Ό,τι έπιαναν τα έφτιαχνε!

(ΝΣ) Πού το είχε το εργαστήριο; Πού έφτιαχνε αυτά τα ωραία έπιπλα, τα ξυλόγλυπτα;

(ΜΤ) Τα έφτιαχνε, όταν ήρθαμε στην πολυκατοικία, έχουμε υπόγειο κάτω. Και τα έφτιαχνες στο υπόγειο. Όταν ήμασταν στη μονοκατοικία είχαμε χώρους...

(ΝΣ) Ναι, ναι.

(ΜΤ) Έφτιαχνες απ' όλα. Ό,τι έβλεπε το έφτιαχνε. Ράφια..., τα πάντα!

(ΝΣ) Μάθανε και τα παιδιά να κάνουνε το ίδιο;

(ΜΤ) Τα παιδιά δεν κάνουνε. [Γέλια] Τα παιδιά δεν κάνουνε, όχι!

(ΝΣ) Έκανε καλό ο μπαμπάς, τα παιδιά... Εσείς με τι άλλο ασχολιόσασταν; Εκτός από τα οικοκυρικά. Κέντημα, πλέξιμο...

00:49:50 - Η ίδια ασχολιόταν με κέντημα και πλέξιμο, ο άνδρα της μοίραζε τα έργα του

(ΜΤ) Ναι, πλέξιμο πολύ, κέντημα... , μ' αυτά.

(ΝΣ) Δεν ζωγραφίσατε ποτέ εσείς;

(ΜΤ) Όχι! Δεν ζωγράφισα ποτέ.

(ΝΣ) Τι κεντούσατε;

(ΜΤ) Κεντούσα τραπεζομάντιλα, μαξιλάρια, σεμέν πολλά έχω κάνει... Έπλεκα σάλια, πουλόβερ των παιδιών...

(ΝΣ) Να σας πω, τώρα τα κεντήματα, τα σεμέν και τα λοιπά, που έχετε κάνει, τα θέλουνε τα παιδιά ή δεν τα θέλουνε;

(ΜΤ) Δεν τα θέλουνε, δεν τα στρώνουνε τώρα!

(ΝΣ) Έχει αλλάξει τώρα...

(ΜΤ) Άλλαξε τώρα.

(ΝΣ) Και δεν τα στρώνουνε.

(Γιώργος) Αυτά που ζωγράφιζε ο άντρας σας πού τα έχετε; Τι τα έχετε κάνει;

(ΜΤ) Τα μοίραζε!

(Γιώργος) Τα μοίραζε. Σπίτι δεν έβαζε τίποτα; Δεν κράτησε σπίτι δικό του να βλέπει;

(ΜΤ) Λίγα πράγματα. Εικόνες ζωγράφιζε...

(Γιώργος) Αγιογράφος ήταν δηλαδή;

(ΜΤ) Και αγιογράφος! Έπαιρνε εικόνες έτοιμες από την Αθήνα...

(Γιώργος) Και τις αντέγραφε!] ... και τις αντέγραφε. Και τα μοίραζε, δεν σόλιζε το σπίτι.

(ΜΤ) Και τα μοίραζε. Τα μοίραζε. Έχουμε κι άλλον έναν πίνακα. Τον έχω στην ντουλάπα. Με κασίκες.

(ΝΣ) Μάλιστα. Για πείτε μου τώρα, το σπίτι πότε το δώσατε εσείς, αντιπαροχή; Ποια χρονιά, θυμάστε;

00:51:18 - Αντιπαροχή το σπίτι το 1977, δικτατορία δε θυμάται πολλά, δεν ανακατεύτηκαν, ο άνδρας της στη δουλειά απαγορευόταν, πειθαρχία, σχολείο τα παιδιά της στο 1^ο δημοτικό και γυμνάσιο, ήσυχα. Ο γιος Ευελπίδων και έγινε αξιωματικός και τώρα υπουργός, χάρηκε αλλά κουράζεται! Ο 2^{ος} ΤΕΙ, στη Γαλλία χημικός και σήμερα στη Γερμανία εργάζεται

(ΜΤ) Το '75. Και το '77 κατοικήσαμε εδώ.

(ΝΣ) Οπότε μέσα στη δικτατορία, τι θυμάστε από τη Χούντα; Το '67 θυμάστε κάτι;

(ΜΤ) Δεν θυμάμαι.

(ΝΣ) Δεν θυμάστε που έγινε η Χούντα.

(ΜΤ) Θυμάμαι που έγινε η Χούντα...

(ΝΣ) Αλλά από εκείνη τη μέρα δεν θυμάστε.

(ΜΤ) Από εκείνη τη μέρα...

(ΝΣ) Τα παιδιά ήτανε μικρά...

(ΜΤ) Ναι, τα παιδιά ήτανε μικρά. Δεν είχαν ανακατευτεί πουθενά. Ο άντρας μου στη δουλειά του απαγορευότανε ...

(ΝΣ) Πέρασε δύσκολα, μετά άλλαξαν πράγματα στη δουλειά του, στη διάρκεια της Χούντας;

(ΜΤ) Πειθαρχία πολύ!

(ΝΣ) Πειθαρχία πολύ.

(ΜΤ) Πειθαρχία πολύ.

(Γιώργος) Ο άντρας σας που δούλευε, ήτανε στρατιωτικός ή πολίτης;

(ΜΤ) Πολίτης.

(Γιώργος) Πολίτης και δούλευε στην Αεροπορία. Και πήγαινε από 'δω στο Φάληρο, κάθε μέρα.

(ΜΤ) Και πήγαινε από δω στο Φάληρο.

(ΝΣ) Πώς πήγαινε, είχε αυτοκίνητο;

(ΜΤ) Ναι, είχε η Υπηρεσία, έβαζε αυτοκίνητο.

(ΝΣ) Οπότε, μετά, τα παιδιά στο σχολείο... Μετά στο σχολείο... Εύκολα χρόνια, δύσκολα χρόνια αυτά με τα παιδιά;

(ΜΤ) Δεν δυσκολευτήκαμε.

(ΝΣ) Σε ποιο σχολείο πήγανε;]

(ΜΤ) Στο 1^ο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο.

(ΝΣ) Στο 1^ο Γυμνάσιο.

(ΜΤ) Δεν με στενοχώρησαν. Δεν είχαμε προβλήματα. Πήγαιναν κανονικά.

(ΝΣ) Μετά ανακατεύτηκαν τα παιδιά με την πολιτική;

(ΜΤ) Όχι, ο γιος μου μπήκε στη Σχολή Ευελπίδων, ο πρώτος και έγινε αξιωματικός, τώρα είναι Υπουργός...

(ΝΣ) Μάλιστα... Να μας πείτε πώς νοιώθει η μαμά, πώς έννοιωσε η μαμά όταν...

(ΜΤ) Φοβάμαι!

(ΝΣ) ... όταν έγινε υπουργός;

(ΜΤ) Ε, χάρηκα!

(ΝΣ) Βέβαια.

(ΜΤ) Αλλά κουράζεται πάρα πολύ.

(ΝΣ) Κουράζεται πολύ.]

(ΜΤ) Κουράζεται πολύ.

(ΝΣ) Η μαμά τον έχει πάντα έννοια!

(ΜΤ) Πάντα έννοια, δεν τον βλέπω καθόλου! Έρχεται δώδεκα η ώρα το βράδυ! Σήμερα τον είδα στην τηλεόραση το πρωί. Τον είχε ο Παπαδάκης. Δεν τον βλέπω καθόλου. Έφτασε στο βαθμό του υποστράτηγου κι αποστρατεύτηκε. Τον αποστράτευσαν. Δόξα τω Θεώ! Καλά. Ο δεύτερος μπήκε στα ΤΕΙ, έφυγε για τη Γαλλία, σπούδασε στη Γαλλία...

(ΝΣ) Τι σπούδασε;

(ΜΤ) Χημικός. Τώρα βρίσκεται στη Γερμανία. Εργάζεται στη Γερμανία.

(ΝΣ) Πού εργάζεται, σε βιομηχανία;

(ΜΤ) Σε βιομηχανία.

(ΝΣ) Είναι ευχαριστημένος στη Γερμανία;

(ΜΤ) Ε, έτσι κι έτσι!

(ΝΣ) Στη Γερμανία πηγαίνετε;

(ΜΤ) Δεν έχω πάει.

(ΝΣ) Δεν έχετε πάει. Δεν θέλετε να πάτε;

(ΜΤ) Δεν θέλω.

(ΝΣ) Δεν τους αγαπάτε τους Γερμανούς, μου είπατε.

(ΜΤ) Δεν τους συμπαθώ καθόλου.

[Παύση]

(ΝΣ) Εδώ θυμάστε στο Χαλάνδρι, να γυρίσουμε πάλι, υπήρχανε κάποιοι Σύλλογοι Μορφωτικοί, κάνανε κάποια πράγματα στο Χαλάνδρι, εκδηλώσεις, χορωδίες, τέτοια πράγματα, θυμάστε κάτι;

00:55:00 - Ίδρυμα Ζήση, χορωδία, δεν πήγαινε, καθόλου διασκέδαση, εκδρομές με τα πούλμαν Δεσποινάκη με τα παιδιά και ο Γκικάκης (;) Ν. Μάκρη, Λούτσα, Μάτι, όχι πολλές φίλες, αυστηρή μαμά, δεν έβγαινε πολύ, ούτε ο άνδρας της στο σπίτι κήπο κτλ., γιορτές του Αγ Στεφάνου.

(ΜΤ) Είχανε χορωδία. Πώς το λέγανε αυτό το ίδρυμα;

(ΝΣ) Ζήση;

(ΜΤ) Ίδρυμα Ζήση. Εκεί γινόντουσαν οι χορωδίες.

(ΝΣ) Από παλιά;

(ΜΤ) Από παλιά. Χρόνια!

(ΝΣ) Πηγαίνατε εσείς σε τέτοια;

(ΜΤ) Όχι.

(ΝΣ) Σε τέτοιες εκδηλώσεις;

(ΜΤ) Δεν πήγαινα.

(ΝΣ) Μετά που μεγαλώσανε τα παιδιά, πώς διασκεδάζατε; Κάνατε κάτι;

(ΜΤ) Καθόλου! [Γελάει]

(ΝΣ) Καθόλου. Σας άρεσε πάντα το σπίτι.

(ΜΤ) Ναι! Ναι, ναι!

(ΝΣ) Εκδρομές σας αρέσανε;

(ΜΤ) Ναι, μ' αρέσανε και πήγαινα.

(ΝΣ) Πού πηγαίνατε εκδρομές;

(ΜΤ) Σε διάφορα μέρη με τα πούλμαν. Όπου πηγαίνανε τα πούλμαν.

(ΝΣ) Και για μπάνια στη Λούτσα πάντα, ή πηγαίνατε και αλλού με τα πούλμαν;

(ΜΤ) Μας πήγαιναν και στη Μάκρη...

(ΝΣ) Ναι. Μ' αυτά τα πούλμαν.

(ΜΤ) Μ' αυτά τα πούλμαν.

(ΝΣ) Ποιος, με ποιο πούλμαν, θυμάστε ποιος τα οργάνωνε αυτά;

(ΜΤ) Κάποιος Δεσποινάκης ήτανε που είχε τα πούλμαν και μ' αυτόν επηγαίναμε.

(ΝΣ) Με τα παιδιά μαζί;

(ΜΤ) Με τα παιδιά μας.

(ΝΣ) Με τα παιδιά μαζί. Όχι με τον Γκικάκη;

(ΜΤ) Κι ο Γκικάκης, ναι. Κι ο Γκικάκης.

(ΝΣ) Και σας πηγαίνανε Λούτσα και Νέα Μάκρη;

(ΜΤ) Νέα Μάκρη, Μάτι...

(ΝΣ) Όλο το Χαλάνδρι εκεί, ε;

(ΜΤ) Όλο το Χαλάνδρι με τα πούλμαν.

(ΝΣ) Φιλενάδες είχατε όλα αυτά τα χρόνια;

(ΜΤ) Ε, όχι πολλές!

(ΝΣ) Όχι πολλές.

(ΜΤ) Ήταν η μητέρα μου πολύ αυστηρή.

(ΝΣ) Ναι, ε; Οπότε αργότερα; Και μετά που πέθανε η μητέρα και είχατε το δικό σας σπίτι;

(ΜΤ) Μετά ασχολήθηκα με τα παιδιά. Δεν έβγαινα έξω εύκολα.

(ΝΣ) Ο άντρας σας έβγαινε με φίλους, στο καφενείο...

(ΜΤ) Όχι! Όχι!

(ΝΣ) Όχι κι εκείνος.

(ΜΤ) Ασχολείτο στο σπίτι, με τον κήπο και με όλα τ' άλλα.

(ΝΣ) Και με όλα τ' άλλα. Άλλοι συγγενείς φίλοι ερχότανε στο σπίτι, κάνανε γιορτές...

(ΜΤ) Ε, γιορτές, τ' Αγίου Στεφάνου, τον λέγανε Στέφανο, γιορτάζαμε.

(ΝΣ) Ναι. Και πότε τον χάσατε τον άντρα σας;

00:57:08 - Θάνατος άνδρα της 2001, έμεινε μόνη της, τώρα έχει μια κοπέλα, δύσκολα τώρα δεν περπατάει εύκολα

(MT) Το 2001.

(ΝΣ) Αρρώστησε;

(MT) Αρρώστησε.

(ΝΣ) Μετά άλλαξε πολύ η ζωή σας;

(MT) Ναι, άλλαξε. Άλλαξε. Μόνη μου. Τα παιδιά παντρευτήκανε κι έμεινα κάμποσα χρόνια, πολλά χρόνια μόνη μου. Τώρα έχω πάρει μια κοπέλα...

(ΝΣ) Παρέα είχατε, έτσι κάποια συντροφιά, αυτά τα χρόνια...

(MT) Ε, είχα μια εξαδέλφη μου την έχασα κι αυτήνε. Αυτήνε είχα αδελφή και εξαδέλφη. Και οι συγγενείς μου που έρχονται και με βλέπουνε.

(ΝΣ) Δύσκολα τα χρόνια αυτά;

(MT) Τώρα έχω δύσκολα χρόνια. Περπατάω δύσκολα.

(ΝΣ) Πριν πηγαίνατε βόλτες στο Χαλάνδρι, ψώνια...

(MT) Πήγαινα βόλτες, ναι, ναι, ναι. Πήγαινα.

(ΝΣ) Θέλετε κάτι άλλο να μας πείτε, που θυμάστε έτσι κάτι πολύ πιο ωραίο, μια ωραία ανάμνηση απ' τη ζωή σας, ή κάτι πολύ δυσάρεστο;

00:58:28 - Γέννηση παιδιών της σε κλινική Γιαννακάκη, 5 εγγόνια, λύπη που έχασε τους γονείς και αδελφού της από πνευμονικό οίδημα.

(MT) Η γέννηση των παιδιών μου!

(ΝΣ) Η γέννηση! Για πείτε μας για τη γέννηση. Πού τα γεννήσατε τα παιδιά;

(MT) Σε κλινική της Αθήνας. Σε κάποιον Γιαννακάκη.

(ΝΣ) Και τα δύο εκεί.

(MT) Και τα δύο εκεί. Η γέννηση των παιδιών μου μού άλλαξε τη ζωή.

(ΝΣ) Η μεγαλύτερη χαρά.

(MT) Η μεγαλύτερη χαρά που πήρα!

(ΝΣ) Μάλιστα. Και τώρα έχετε εγγονάκια!

(MT) Και τώρα έχω πέντε εγγονάκια.

(ΝΣ) Έχει κάποιο και τ' όνομά σας;

(MT) Ναι, έχει. Το ένα κοριτσάκι του δεύτερου γιου μου έχει το όνομά μου.

(ΝΣ) Το χαρήκατε;

(ΜΤ) Το χάρηκα! Αν και δεν με πείραζε να έβγαζαν τα δικά τους. Δεν θα τους ενοχλούσα.

(ΝΣ) Ναι, σωστά.

(ΜΤ) Όχι. Ο,τι θέλανε να κάνανε. Αλλά θέλανε μόνοι τους να μου βγάλουνε τ' όνομά μου.

(ΝΣ) Πολύ ωραία. Κάτι άλλο που θέλετε να μας πείτε, έτσι... κάποιο συναίσθημα, κάποια ... Κάποια άλλη χαρά μεγάλη, λύπη μεγάλη...

(ΜΤ) Ε, λύπη που έχασα τους γονείς μου. Και τον αδελφό μου. Ο χαμός του αδελφού ήταν μεγάλο σοκ για την οικογένεια. Μεγάλο σοκ. Έχει είκοσι πέντε... ήτανε εξήντα πέντε χρόνων. Και χάθηκε μέσα σε δέκα πέντε μέρες. Από πνευμονικό οίδημα. Αυτό με κλόνισε πάρα πολύ, ο θάνατος του αδελφού μου. Και της μητέρας μου και του πατέρα μου, αλλά και του αδελφού μου. Πολύ.

[Παύση]

(Γιώργος) Εγώ να ρωτήσω δυο πράγματα;

(ΝΣ) Ναι, ρώτησε.

(Γιώργος) Επειδή βλέπω ότι τα θυμάστε πολύ καλά, είστε ξεκάθαρη, διαυγέστατη. Παλιά, είχατε σάρια, λέτε....

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) ... αυτά τα οργώνετε με το άλογο, δεν υπήρχαν τρακτέρ τότε..

(ΜΤ) Με το άλογο.

(ΝΣ) ...αλώνι, θυμάστε, υπήρχε αλώνι εδώ;

01:00:50 - Αλώνια στα Πεύκα του ηγουμένου στον Αγ. Ελευθέριο και έβλεπαν τα άλογα που αλωνίζανε, αγκινάρες, μοδίστρες έραβαν τα ρούχα.

(ΜΤ) Όχι, υπήρχαν αλώνια, στα πεύκα του Ηγουμένου, αν ξέρατε, αν τα ξέρετε τα πεύκα του Γουμένου, στον Άγιο Ελευθέριο, εκεί ήταν ένα μεγάλο αλώνι. Αυτό θυμάμαι.

(Γιώργος) Πηγαίνατε, βλέπατε...

(ΜΤ) Και πηγαίναμε και βλέπαμε τα άλογα, που αλωνίζανε.

(Γιώργος) Δεν σας βάζανε επάνω στη σβάρνα...

(ΜΤ) Όχι.

(ΝΣ) ... δεν σας βάζανε.

(MT) Όχι.

(Γιώργος) Μετά είχατε εδώ αγκινάρες...

(MT) Ναι.

(ΝΣ) ...αυτές όταν γινόντουσαν τις τρώγατε αμέσως ή η μαμά ήξερε, έφτιαχνες κονσέρβα, τις συντηρούσε...

(MT) Όχι δεν ήξερε να κάνει κονσέρβες.

(ΝΣ) ...ό,τι καταναλώνετε αμέσως!

(MT) Ό,τι καταναλώναμε αμέσως!

(Γιώργος) Δεν είχατε κάτι δηλαδή να το έχετε, να το συντηρήσετε, δεν το 'ξερε να φτιάξει η μαμά.

(MT) Όχι, όχι.

(Γιώργος) Ποιος έραβε τα ρούχα;

(MT) Μοδίστρα.

(Γιώργος) Γιατί μου είπατε ότι πουλήσατε και τη ραπτομηχανή!

(MT) Ναι, είχε, γάζωνε πρόχειρα πράγματα...

(Γιώργος) Ήξερε η μαμά να γαζώνει.

(MT) Τα ήξερε να γαζώνει.

(Γιώργος) Οπότε εσείς, δεν σας έμαθε η μαμά σας.

(MT) Δεν μ' έμαθε.

(Γιώργος) Γιατί την πούλησε τη μηχανή.

(MT) Ναι.

(Γιώργος) Τι σας έμαθε η μαμά όταν σταματήσατε το σχολείο;

(MT) Το νοικοκυριό, να αναλάβω το νοικοκυριό! Δουλειές του σπιτιού.

(Γιώργος) Κέντημα, πλέξιμο, σας τα 'μαθε η μαμά αυτά.

(MT) Ναι.

(Γιώργος) Τι σας άρεσε απ' όλα αυτά;

(MT) Το κέντημα.

(Γιώργος) Το κέντημα.

(ΝΣ) Μάλιστα. Θες κάτι άλλο; Εγώ θα κάνω μια ερώτηση αλλιώς. Όλοι παντρευότανε με προξενιό. Οι περισσότεροι. Ερωτητήκατε κάποιον άλλον πριν;

01:02:28 - Ερώτηση για φλερτ, ήταν κλεισμένες, ντρέπεται, αλλά κάποιος την «κοίταξε».

(ΜΤ) Όχι.

(ΝΣ) Όχι. Δεν... Έστω από μακριά!

(ΜΤ) Δεν έβγαίνα έξω.

(ΝΣ) Έστω από μακριά!

(ΜΤ) Δεν έβγαίνα έξω!

(Γιώργος) Καμιά φιλενάδα σας; Καμιά φιλενάδα σας είχε κανένα αίσθημα;

(ΜΤ) Φιλενάδα είχα...

(Γιώργος) Αν είχε κανένα αίσθημα καμιά φιλενάδα σας.

(ΜΤ) Α, όχι, ούτε η φιλενάδα μου. Κλεισμένη κι αυτή μέσα.

(Γιώργος) Δεν μιλάγατε για αγόρια;

(ΜΤ) Μιλάγαμε... [Γελάει] Ήμασταν πολύ περιορισμένες.

(ΝΣ) Τι λέγατε για τ' αγόρια; Θυμάστε κουβεντούλες;

(ΜΤ) Ε, αυτός είναι όμορφος, αυτός δεν είναι..., αυτός με κοίταξε..., αυτός δεν με κοίταξε...

(ΝΣ) Αλλά μέχρι εκεί.

(ΜΤ) Μέχρι εκεί. Δεν είχαμε περισσότερα.

(Γιώργος) Εσείς κοιτάγατε;

(ΜΤ) Ορίστε;

(Γιώργος) Εσείς κοιτάγατε;

(ΜΤ) Και 'μεις κοιτάγαμε! Νέες κοπέλες, κοιτάγαμε και 'μεις!

(ΝΣ) Μάλιστα. Θυμάστε ακόμη κάποιον που σας κοίταξε και τον κοιτάξατε;

(ΜΤ) Τον θυμάμαι, παντρεύτηκε αυτός, δεν ξέρω αν ζει τώρα.

(ΝΣ) Ναι, ναι, ναι. Αλλά έτσι, ο πρώτος, ας πούμε έρωτας από μακριά δεν ξεχνιέται, ε;

(ΜΤ) Δεν ξεχνιέται.

(ΝΣ) Χαλανδραίος.

(ΜΤ) Χαλανδραίος.

(Γιώργος) Είχε γίνει, έτσι, κανένα σκάνδαλο, δεν είχανε συζητήσει για κάποιον και για κάποια;

(ΜΤ) Όχι.

(ΝΣ) Μάλιστα. Φχαριστούμε πάρα πολύ!

(ΜΤ) Και 'γω σας ευχαριστώ!

(ΝΣ) Φχαριστούμε πολύ ήτανε...

Και 'γω σας ευχαριστώ. Δεν ξέρω αν...

(ΝΣ) Πολύτιμα ήταν αυτά γιατί ήτανε..., τα ζήσατε. Και μας τα δώσατε έτσι όπως τα ζήσατε.

(ΜΤ) Φχαριστούμε.

Συμπληρωματική απομαγνητοφώνηση

01:05:00 - Η γνώμη της για την πολιτική κατάσταση και την οικονομία τώρα, κρατήσεις στις συντάξεις και σύγκριση με το παρελθόν.

00:00:01 - Η συμμετοχή του άντρας της στην επιχείρηση του Γοργοπόταμου

(ΜΤ) Είχε πάρει και παράσημο. Τι το κάναμε αυτό το παράσημο; Δεν μπορώ να το βρω.

(ΝΣ) Να μας το ξαναπείτε γιατί δεν το 'γραψε.

(ΜΤ) Ωραία.

(ΝΣ) Ο άντρας σας ο Στέφανος...

(ΜΤ) Με τον Ζέρβα ήτανε στον Γοργοπόταμο.

(ΝΣ) Ήταν εκείνη τη μέρα της επιχείρησης.

(ΜΤ) Της επιχείρησης.

(ΝΣ) Και τι σας έλεγε μετά;

(ΜΤ) Τις εκρήξεις που γίνανε, τις ανατινάξεις.

(ΝΣ) Σαςμίλαγε για το Ζέρβα, σαςμίλησε για τον 'Αρη;

(ΜΤ) Μαςμίλαγε για το Ζέρβα, για τον 'Αρη, για τις συναντήσεις που είχε Ζέρβας, 'Αρης... Ο 'Αρης με το Ζέρβα... Είχε σε πολλές μάχες λάβει μέρος, είχε τραυματιστεί.

(ΝΣ) Σε ποιες μάχες είχε λάβει μέρος, θυμάστε καθόλου;

(ΜΤ) Δεν θυμάμαι.

(ΝΣ) Αλλά ήτανε πολύ καιρό με το Ζέρβα.

(ΜΤ) Πολύ! Απ' τους πρώτους βγήκε στο Ζέρβα. Απ' τους πρώτους. Ο πρώτος, ο Ζέρβας στην 'Ηπειρο πήγε και έκανε ομάδες.

(ΝΣ) Οπότε τον ήξερε από παλιά.

(ΜΤ) Από παλιά.

(Γιώργος) Ο άντρας σας από την Αλβανία γύρισε Αθήνα και μετά πήγε στο Ζέρβα; Ή από την Αλβανία πήγε κατ' ευθείαν...

(ΜΤ) Ναι, ναι γύρισε... όχι, πήγε στο χωριό του...

(Γιώργος) Στην Άρτα.

(ΜΤ) Στην Άρτα κι εκεί άρχισαν οι ομάδες και γινόντουσαν.

(Γιώργος) Εσείς πότε πρωτοπήγατε στην Άρτα; Στο χωριό του πότε πρωτοπήγατε;

00:01:36 - Οι καλοκαιρινές διακοπές της οικογένειας στο χωριό του άντρα της

(ΜΤ) Πήγα το '50.

(Γιώργος) Α, τόσο παλιά.

(ΜΤ) Το '50. Πήγαινα κάθε καλοκαίρι.

(ΝΣ) Πώς σας φαινόταν η ζωή στην επαρχία; Σε σχέση με το...

(ΜΤ) Μ' άρεσε! Μ' άρεσε που 'ταν όλη η οικογένεια μαζεμένη, ελεύθερες κοπέλες... Μ' άρεσε. Τα πεθερικά μου, είχα χάσει τη μητέρα μου και ήθελα στοργή.

(ΝΣ) Ήτανε μεγάλη οικογένεια του άντρα σας;

(ΜΤ) Μεγάλη οικογένεια ...

(ΝΣ) Κι αδελφές πολλές;

(ΜΤ) Ήτανε πέντε αδελφές και δύο αγόρια, επτά. Είχα πολύ καλά πεθερικά και ήθελα να πηγαίνω. Και τα παιδάκια μου που είχα, πήγαινα. Τα 'παιρνα και πήγαινα. Δέκα τρεις ώρες κάναμε να πάμε στην Άρτα.

(ΝΣ) Πώς πηγαίνατε;

(ΜΤ) Με το λεωφορείο.

(Γιώργος) Και μετά απ' την Άρτα, εκεί;

(ΜΤ) Μετά απ' την Άρτα, πηγαίναμε με ένα αυτοκίνητο σχολικό, σε ένα χωριό και μετά περπατάγαμε μια, δυο ώρες για να πάμε στο χωριό. Και τώρα πας σε τέσσερις ώρες.

(ΝΣ) Αλλά παίρνατε και μικρά παιδιά και πηγαίνατε....

(ΜΤ) Και μικρά παιδιά και τα φορτώναμε στο γαϊδούρι και πηγαίναμε.

(ΝΣ) Πηγαίνατε το καλοκαίρι...

(ΜΤ) Πηγαίναμε το καλοκαίρι. Έπαιρνε την άδεια και πηγαίναμε στο χωριό.

(ΝΣ) Τ' αγαπούσε το χωριό του, βέβαια.

(ΜΤ) Τ' αγαπούσε. Είχε τους γονείς του.

(Γιώργος) Ο άντρας σας πότε έφυγε απ' το χωριό του; Πόσο χρονών;

(ΜΤ) Μετά απ' τον πόλεμο, αμέσως ήρθε εδώ. Με την απελευθέρωση ήρθε εδώ.

(Γιώργος) Δεν είχε έρθει Αθήνα, δηλαδή, πριν τον πόλεμο, ο άντρας σας.

(ΜΤ) Ναι, ήτανε στη Σχολή Αεροπορίας.

(Γιώργος) Ναι, πότε έφυγε, ξέρετε πόσο χρονών έφυγε απ' το χωριό του;

(ΜΤ) Τελειώνοντας το γυμνάσιο. Στην Άρτα πήγαινε.

(Γιώργος) Στην Άρτα πήγαινε γυμνάσιο, ναι.

(ΜΤ) Ναι.

(ΝΣ) Μάλιστα. Ωραία. Φχαριστούμε και για το συμπλήρωμα.